

Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopad na život člověka

Hana Slováková

Bakalářská práce
2013



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Hana SLOVÁKOVÁ
Osobní číslo: H09158
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopad na život člověka

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti problematiky nezaměstnanosti.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUCHTOVÁ, Božena a kol. Nezaměstnanost – psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-90006-8.

BUCHTOVÁ, Božena. Psychologie a nezaměstnanost. Zkušenosti z praxe. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3457-2.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-08-3.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Šalenová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 19. února 2013


doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka




Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

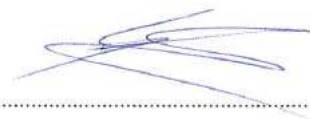
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29. 4. 2013



1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odprá-li autor takového díla uděliti svolení bez vázného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybného projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněným zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma „Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopad na život člověka“ se zabývá problematikou dlouhodobé nezaměstnanosti, která je v posledních letech velmi aktuálním tématem a stává se běžnou součástí života mnoha lidí.

Předmětem této práce v teoretické části je definovat pojmy, jež jsou s nezaměstnaností úzce spjaty. Především jsou to: práce, nezaměstnanost, dlouhodobá nezaměstnanost, typy nezaměstnanosti, její příčiny, rizikové skupiny ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností. Dále pak poukázat na negativní důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti jednotlivce, zejména v rovině ekonomické, ale také v rovině sociální. V sociální rovině pak se zaměřením na sociální kontakty, fyzické zdraví, psychické zdraví, ale i např. na ztrátu statusu. V části praktické je pak popsán výzkum, jehož cílem bylo formou rozhovorů se čtyřmi dlouhodobě nezaměstnanými, vedenými v evidenci úřadu práce po dobu delší než jednoho roku, analyzovat a zmapovat dopady dlouhodobé nezaměstnanosti na život jednotlivce.

Klíčová slova: práce, nezaměstnanost, dlouhodobá nezaměstnanost, důsledky nezaměstnanosti, rizikové skupiny, politika zaměstnanosti

ABSTRACT

This bachelor thesis on "Long-term unemployment and its impact on the life of an unemployed individual" deals with long-term unemployment, which has been a current topic in recent years and has become a regular part of many people's lives.

The objective of this work is to define the theoretical concepts that are closely linked to unemployment. These are primarily: work, unemployment, long-term unemployment, types of unemployment, its causes, risk groups at risk of long-term unemployment. Furthermore, it will show the negative impact of long-term unemployment on an individual, particularly in economic terms but also in terms of his social well-being. The latter will focus on social contacts, physical health, mental health, but also on the loss of social status. The practical part describes the research whose aim was to analyze and map the impact of long-term unemployment on an individual's life. For this purpose, four long-term unemployed

individuals were interviewed. All of them were officially registered as unemployed for more than a year at the Employment office.

Keywords: work, unemployment, long-term unemployment, impact of unemployment, risk groups, employment policy

Poděkování

Děkuji Mgr. Evě Šalenové za ochotu a odborné vedení při zpracování mé bakalářské práce. Dále pak děkuji všem respondentům za jejich pomoc při realizaci výzkumného šetření, za jejich čas a důvěru, které mi věnovali. A v neposlední řadě děkuji též celé své rodině a nejbližším přátelům za jejich podporu a pomoc, kterou mi během celého studia věnovali.

Motto:

„To, co děláš, je důležitější, než kolik toho děláš. A to jak se cítíš, je důležitější, než co děláš.“ J. Gilles

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DŮLEŽITOST PRÁCE PRO ČLOVĚKA	13
1.1 PRÁCE A JEJÍ VÝZNAM PRO ČLOVĚKA	13
2 NEZAMĚŠTNANOST	15
2.1 DLOUHODOBÁ NEZAMĚŠTNANOST.....	16
3 DRUHY NEZAMĚŠTNANOSTI	17
4 PŘÍČINY NEZAMĚŠTNANOSTI	19
4.1 RIZIKOVÉ SKUPINY NEZAMĚŠTNANÝCH	19
4.1.1 Mladí lidé	19
4.1.2 Staří lidé	20
4.1.3 Ženy s malými dětmi	20
4.1.4 Lidé s nízkým vzděláním	20
4.1.5 Zdravotně znevýhodnění občané.....	22
4.1.6 Romské etnikum.....	23
5 DOPADY DLOUHODOBÉ NEZAMĚŠTNANOSTI NA ŽIVOT ČLOVĚKA	24
5.1 EKONOMICKÉ DŮSLEDKY DLOUHODOBÉ NEZAMĚŠTNANOSTI.....	24
5.2 SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY DLOUHODOBÉ NEZAMĚŠTNANOSTI.....	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
6 METODOLOGIE VÝZKUMU	28
6.1 CÍL VÝZKUMU, VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	28
6.2 STRATEGIE VÝZKUMU	29
6.3 TECHNIKA ZÍSKÁVÁNÍ DAT	29
6.4 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU	30
6.5 REALIZACE VÝZKUMU A SBĚR DAT V TERÉNU	30
7 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	32
7.1 ANALÝZA DAT.....	32
7.2 INTERPRETACE DAT	32
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

Téma nezaměstnanosti a zejména pak dlouhodobé nezaměstnanosti, je v současné době velmi aktuálním tématem. Ať chceme, či nikoliv, objevuje se i v našem mnohdy nejbližším okolí. I proto jsem se rozhodla o něm napsat svou bakalářskou práci. V naší společnosti nezaměstnanost v současné době bohužel velmi narůstá. Ve spoustě případů se nejedná jen o krátkodobé překlenutí změny zaměstnání, jak tomu bylo v minulosti. Bohužel se stále více rozrůstá nezaměstnanost dlouhodobá. Ve většině případů se tak stává proto, že jak firmy v soukromém sektoru, tak i organizace ve státní sféře, jsou kvůli své špatné finanční situaci, plynoucí z finanční krize, jež byla započata koncem roku 2008, nuceny propouštět své zaměstnance. Tito pak jen velmi těžko hledají další uplatnění, neboť obecně dochází ke snižování stavů.

Tato dlouhodobá nezaměstnanost má pak velmi negativní vliv na život člověka. Nejen že přichází o své dosavadní finanční příjmy a jeho životní úroveň klesá mnohdy na minimum, či až na hranici chudoby, ale tímto stavem je ovlivněna i celá jeho rodina. Hlavní roli v této situaci hraje rodina nezaměstnaného, která s ním žije ve společné domácnosti. Mnohdy však toto nestačí a vstupují zde do dění i rodinní příslušníci, kteří s nezaměstnaným ve společné domácnosti přímo nežijí (např. jeho rodiče, či děti). Čili dlouhodobá nezaměstnanost se promítá do života celé rodiny.

Pomineme-li přímé finanční omezení jednotlivce, resp. jeho rodiny, stává se nezaměstnanost i velkým sociálním problémem. Neboť tato nejenže snižuje životní úroveň rodiny, ale snižuje i sociální status rodiny a negativně ovlivňuje i vzájemné vztahy v celé rodině. Mění cíle rodiny, snižuje, až minimalizuje její společenské aktivity, tudíž omezuje i její společenské kontakty, mění se struktura jednotlivých dnů. Dochází k větší izolaci rodiny a nechtěně se mění celý její životní styl. U nezaměstnaného dochází ke snižování sebevědomí, o to hůře se mu pak hledá nové pracovní uplatnění a může docházet k depresím a jiným psychickým či zdravotním problémům, nejen přímo u nezaměstnaného, ale i u ostatních členů jeho rodiny. Nezaměstnaný též přichází o možnost seberealizace, kterou mu zaměstnání mohlo přinášet a tudíž se přestává rozvíjet jednak jeho osobnost, ale také jeho schopnosti a dovednosti. Čím déle nezaměstnanost člena rodiny trvá, tím se vztahy uvnitř rodiny zhoršují a komplikují, vzniká jisté napětí. V krajním případě dochází i rozpadu rodiny, kriminalitě či jiným patologickým jevům a závislostem na alkoholu či drogách. Mohou se

projevit i sklony k sebevraždě, stejně tak zadlužování, vedoucí k exekucím a následné ztrátě domova.

Teoretická část bakalářské práce tedy pojednává o problematice nezaměstnanosti, jejích typech, rizikových skupinách, jež mohou dlouhodobé nezaměstnanosti propadnout, ale také o negativních důsledcích, jež dlouhodobá nezaměstnanost na život člověka má.

V praktické části se pak věnuji výzkumu, jehož cílem bylo formou rozhovorů s dlouhodobě nezaměstnanými, jež jsou vedeni v evidenci úřadu práce déle než jeden rok, analyzovat a zmapovat dopady dlouhodobé nezaměstnanosti na způsob života jednotlivce, a to v rovině zdraví, vztahů s nejbližšími, v rovině ekonomické a životního stylu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DŮLEŽITOST PRÁCE PRO ČLOVĚKA

Mezi prací a zaměstnáním jsou dva základní charakterizující rozdíly. Je to smluvnost a finanční ohodnocení člověka. Zatímco práce je činnost, kterou člověk koná za účelem uspokojení svých potřeb, či potřeb svých blízkých (může se jednat o práci v domácnosti, práci konanou pro vlastní potěšení, práci vedoucí k seberealizaci člověka, práci konanou jako výpomoc druhému apod.), přičemž zde není podmínkou smluvnost a finanční ohodnocení. Oproti tomu zaměstnání je práce, kterou člověk koná na základě smluvního vztahu, a za kterou mu náleží finanční odměna. V této bakalářské práci však pojem práce a zaměstnání rozlišovat nebudu. Obojí budu vázat s materiální odměnou a ostatními náležitostmi pracujícího, potažmo zaměstnaného člověka.

1.1 Práce a její význam pro člověka

Dle Mareše (1996, s. 58, 59) má placená práce šest základních charakteristik, které mají význam pro život člověka:

- Peníze – mzda či plat mají pro život člověka velký význam. Slouží jednak k uspokojování jeho potřeb a jednak také určují jaké potřeby člověk vůbec má. Jsou hlavním zdrojem jeho obživy.
- Úroveň činnosti – díky svému zaměstnání, má člověk možnost získávat nové dovednosti, znalosti a schopnosti a ve svých stávajících se zdokonalovat.
- Rozmanitost žití – zaměstnání člověku přináší možnost poznat i jiné prostředí, než jen prostředí jeho domácnosti, na které je v případě ztráty zaměstnání odkázán.
- Struktura času – den zaměstnaného člověka je organizován dle rytmu jeho práce. Jeho čas tak získává smysluplné uspořádání denních aktivit, tedy jasný a pevný řád.
- Sociální kontakt – člověk v zaměstnání poznává nové lidi a tím je dána možnost vzniku nových přátelství či známostí a tedy i nových aktivitám s ostatními lidmi.
- Osobní identita – zaměstnání je obvykle ceněno pro stabilní sociální identitu tím, že přináší do domácnosti finanční příspěvky, mající pro rodinu velký význam.

Tyto charakteristiky u pracujících lidí vytváří smysl života a určitou potřebnost pro společnost. Při ztrátě zaměstnání člověk o tyto důvody zaměstnání přichází. Ve většině případů je též ohroženo zajištění samotné existence jedince.

2 NEZAMĚSTNANOST

Nezaměstnanost je v současné době jedním z nejzávažnějších problémů společnosti a tržní ekonomiky vůbec. Pro každého člověka je to velmi nepříjemný a negativní jev, jehož důsledkem je pokles životní úrovně plynoucí z nedostatku finančních prostředků. Tento stav však nemá dopad pouze na jednotlivce, jež je nezaměstnaný, ale na celou jeho rodinu. Zejména členové společné domácnosti jsou tímto stavem pohlceni. Pro celou rodinu to totiž znamená naprostý zvrat jejich dosavadního života, pokles životní úrovně spojený s poklesem příjmů, nabourání každodenního stereotypu a spoustu dalších omezení. Pro společnost to pak znamená zatížení státního rozpočtu, výskyt sociálně patologických jevů, zvýšení kriminality. Z toho všeho plyne, že nezaměstnanost je závažným sociálním problémem, který zasahuje negativně nejen do života jednotlivce, celé jeho rodiny, ale i do společnosti.

Mareš specifikuje nezaměstnaného jedince jako člověka, který je schopen práce, má o zaměstnání zájem a i přes snahu si nové zaměstnání nalézt je stále bez zaměstnání. (Mareš, 1994, s. 16)

Definice nezaměstnanosti je však velké množství. Jedna z nich, která má větší váhu např. zní: „Definice nezaměstnanosti podle Mezinárodního úřadu práce v Ženevě považuje za nezaměstnaného jen uchazeče o zaměstnání, tedy občana, který není v pracovním nebo podobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje soustavně na budoucí povolání a požádal osobně nebo písemně o zprostředkování vhodného zaměstnání u úřadu práce v místě svého trvalého bydliště.“ (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2005, s. 299)

Další definicí nezaměstnanosti je dle Kotýnkové a Němce následující:

„Za nezaměstnaného se považuje osoba, která se uchází o zaměstnání. Uchazeč o zaměstnání je občan, který:

- není v pracovním poměru nebo podobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnosti, ani se nepřipravuje soustavně na povolání,
- požádal osobně nebo písemně o zprostředkování vhodného zaměstnání na územně příslušném úřadu práce v místě trvalého bydliště.“

(Kotýnková, Němec, 2003, s. 121)

2.1 Dlouhodobá nezaměstnanost

Do kategorie dlouhodobě nezaměstnaných se řadí lidé, jež jsou nezaměstnaní po dobu 12 měsíců a delší. Dlouhodobá nezaměstnanost u nás, dle Brožové, začala výrazně narůstat od roku 1997.

Je nepochybné, že dlouhodobá nezaměstnanost je velkým společenským, ale i ekonomickým problémem dnešní doby. „Pokud se lidem po dlouhou dobu nedaří najít vhodné pracovní místo, mohou se dostat do ekonomických potíží, začínajících propadem životní úrovně a vedoucích někdy až k existenčním problémům celé rodiny. Tyto pak spouštějí lavinu problémů sociálních a psychologických: od ztráty společenských a sociálních vztahů, ztráty schopnosti komunikace, až ke ztrátě důvěry ve vlastní schopnosti a naděje na změnu situace. Velké ztráty působí i v ekonomice jako celku: nižší produkt, nižší úspory, nižší daně, devalvace lidského kapitálu, atd.“ (Brožová, 2003, s. 87)

„Vysoká míra nezaměstnanosti zpravidla znamená i mnoho dlouhodobě nezaměstnaných. Prvních několik procent nezaměstnanosti tvoří obvykle frikční či strukturální nezaměstnanost, které mívají krátkodobý charakter. V období hospodářského poklesu, kdy roste celková nezaměstnanost, roste i dlouhodobá nezaměstnanost.“ (Brožová, 2003, s. 95)

„Pozdější ekonomický růst obvykle nezaměstnanost sníží a s určitým časovým zpožděním pozitivně ovlivní i velikost dlouhodobé nezaměstnanosti. Ta však má tendenci zůstat v důsledku jevu hystereze i po ekonomickém oživení na vyšší úrovni, než byla před recesí. Rostoucí počet odrazených pracovníků bez motivace k dalšímu hledání pracovního místa způsobuje, že se část nezaměstnanosti mění z nedobrovolné v dobrovolnou. A ta zvyšuje přirozenou míru nezaměstnanosti. Proto i po ekonomickém oživení zůstává dlouhodobá nezaměstnanost obvykle na vyšší úrovni, než byla před recesí.“ (Brožová, 2003, s. 95)

3 DRUHY NEZAMĚSTNANOSTI

Dle Krebse rozlišujeme různé typy nezaměstnanosti, z kterých lze určit její příčiny, závažnost a odvodit možné způsoby řešení. (Krebs, 2007, s. 291)

Druhy nezaměstnanosti pojmenovalo spousta autorů. Výčet těchto druhů si je velmi podobný.

Nezaměstnanost se dle Mareše (1994, s. 17-21) dělí na tyto druhy:

- Frikční nezaměstnanost – je přechodný, většinou krátkodobý stav, do něhož se dostávají lidé v důsledku mobility pracovníků, kteří své současné zaměstnání nebo pozici opouští buď z důvodů osobních, nebo v důsledku potřeb ekonomického vývoje. Nejčastěji se jedná o situaci, kdy si pracovník hledá místo pro něj výhodnější, většinou lépe placené, nebo je nucen si hledat nové zaměstnání v důsledku přestěhování se apod. Do tohoto typu nezaměstnanosti spadají též lidé, kteří ukončili své vzdělávání a nově vstupují na trh práce, tudíž hledají své první zaměstnání. Frikční nezaměstnanost se nepovažuje za společenský problém, neboť je u ní předpoklad, že se jedná pouze o krátkou epizodu, během níž si nově nezaměstnaní hledají své nové pracovní uplatnění.
- Strukturální nezaměstnanost – zde spadají lidé, kteří přijdou o práci díky rozpadu neefektivních podniků a institucí a díky vzniku nových, tím pádem i zániku starých odvětví. Vzhledem k tomu, že jsou požadovány nové profese, znalosti a dovednosti, spadají zde lidé kvalifikovaní, jež mají potřebné dovednosti a praxi, po kterých však již není poptávka. Ale též takoví, kteří přišli o práci kvůli nahrazení živé práce technikou, díky čemuž jejich pracovní místo zaniklo. Do strukturální nezaměstnanosti spadají i lidé vysoce kvalifikovaní, s dlouholetou praxí ve svém oboru, kteří mají bohaté zkušenosti a znalosti, o které najednou nikdo nemá zájem a jejichž kvalifikace v důsledku změn výroby již není potřebná. Tito lidé se pak mnohdy stávají nezaměstnanými dlouhodobě.
- Cyklická a sezónní nezaměstnanost – cyklická nezaměstnanost vzniká nevyužitím stávajících kapacit z důvodů odbytových potíží. Jestliže není poptávka po určitém zboží či službě. Je-li cyklická nezaměstnanost spojena s určitým přírodním cyklem,

např. zimním obdobím, hovoříme o nezaměstnanosti sezónní, např. zimní sezónní nezaměstnanost, která se nejčastěji vyskytuje ve stavebnictví.

- Skrytá nezaměstnanost – zde spadají nezaměstnaní, kteří jako nezaměstnaní nejsou oficiálně registrováni, i když zaměstnání nemají. Čili takto nezaměstnaný člověk si práci nehledá, neboť na toto hledání rezignoval a není ani jako nezaměstnaný registrován a nebo si zaměstnání hledá sám, bez pomoci úřadu práce. Jedná se převážně o vdané ženy, které se zařadily do statusu mateřství, či práce v domácnosti a mladistvé, jež si práci nehledají, neboť se věnují studiu. Spadají zde však i lidé, kteří jako nezaměstnaní registrováni nejsou z důvodu vykonávání např. rekvalifikace nebo veřejně prospěšných prací, ale také ti, kterým se novou práci najít nedaří a odchází do předčasného důchodu, neboť již dosahují pro toto dostatečného věku.
- Neúplná zaměstnanost a nepravá nezaměstnanost – do neúplné zaměstnanosti patří např. lidé, kteří pracují na snížený či zkrácený úvazek, tedy mají zkrácenou pracovní dobu, anebo lidé, kteří se o stejné pracovní místo, ale i týž příjem z něj, dělí ještě s někým druhým. Pokud se jedná o nepravou nezaměstnanost, tak zde spadají osoby, jež jsou nezaměstnané, ale práci si nehledají a snaží se plně vyčerpat nárok na podporu v nezaměstnanosti. Stejně tak jako osoby, jež jsou registrovány jako nezaměstnané, pobírají podporu v nezaměstnanosti či sociální dávky a pracují nelegálně.

4 PŘÍČINY NEZAMĚSTNANOSTI

Dle Mareše jsou na trhu práce určité sociální kategorie výrazně handicapovány oproti ostatním. Z trhu práce jsou pak vylučováni či jejich šance omezovány především pro:

- snížené fyzické či psychické schopnosti – zde se jedná o nemocné, tělesně či duševně handicapované,
- malý lidský kapitál – zde spadají především nekvalifikovaní,
- diskriminaci – příslušníci minorit, ženy, staří lidé,
- strukturální změny ekonomiky a jejího cyklického vývoje – dlouhodobě nezaměstnaní.

(Mareš, 1999, s. 47)

4.1 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Do rizikových skupin u nás dle Buchtové patří mladí lidé, ženy s malými dětmi, zdravotně postižení občané, starší lidé, lidé s nízkým vzděláním, romské etnikum a přicházející imigranti.

4.1.1 Mladí lidé

„Absolventi středních a vysokých škol, kteří se ucházejí o své první zaměstnání, jsou v konkurenci s ostatními uchazeči značně znevýhodněni. Nemají praktické zkušenosti a základní pracovní návyky, ale také postrádají určité pracovní kontakty, usnadňující lepší orientaci na trhu práce.“ (Buchtová, et al., 2002, s. 110) Buchtová dále upozorňuje na to, že nezaměstnanost u absolventů vysokých škol je u nich především ekonomickým problémem, neboť tito jsou ve věku, kdy zakládají své vlastní rodiny, nebo v nich již žijí a jejich absence příjmů tak omezuje celou jejich rodinu. U absolventů středních škol a mladistvých, kteří si nemohou nebo nechtějí najít zaměstnání se mohou vyskytnout závažné výchovné a psychologické problémy. „Pokud si tito mladí lidé ve správném čase neosvojí potřebné pracovní návyky, nebudou schopni pracovat ani v dospělosti a nuda je pak povede k sociálně patologickému chování, k vyřazování ze společnosti.“ (Buchtová, et al., 2002, s. 110)

4.1.2 Staří lidé

Jedná se především o lidi v předdůchodovém věku, kteří mají velké obavy ze ztráty zaměstnání, neboť v tomto věku by si již velmi těžko hledali nové. Jsou totiž ve věku, kdy se novým věcem již mnohem hůře učí, než lidé mladší. I to je jedním z důvodů, proč tito staří lidé mají menší zájem o rekvalifikaci a doplňování si vzdělání, rozšiřování svých schopností apod., což je v současné době na takové úrovni, kterou staří lidé nemají a zaměstnavateli je toto považováno.

Mezi příčiny většího rizika ztráty zaměstnání patří především změna poptávky po určité kvalifikaci, chybějící potřebné znalosti a dovednosti, obava z omezené výkonnosti, horší přizpůsobivost novým požadavkům nebo zdravotní problémy (Vágnerová, 2008, s. 733)

4.1.3 Ženy s malými dětmi

Ženy, jež mají malé děti, dle mého názoru a i z doslechu, jsou na trhu práce brány jako s velkou zátěží. Existuje spousta zaměstnavatelů, kteří se právě této kategorii nezaměstnaných žen vyhýbají, neboť v ní vidí to, že taková žena-matka, bude bývat s dětmi doma, když budou nemocné a nebude tolik produktivní, jako jiní zaměstnanci, nebude moci plnit pracovní požadavky v plném rozsahu.

I Buchtová et al. (2002, s. 113) říká, že „Matky s malými dětmi mají časté pracovní absence narušující plynulost pracovního procesu, což způsobuje jejich negativní hodnocení a snižuje ochotu je zaměstnávat.“

Pro zaměstnavatele je hlavně z tohoto důvodu výhodnější zaměstnat takovou pracovní sílu, která starostmi o rodinu tolik zatížená není. Tuto omezenou skupinu zaměstnanců pro ně představují především muži.

4.1.4 Lidé s nízkým vzděláním

„Všechny analýzy přesvědčivě dokazují, že nejvíce zasažení nezaměstnaností jsou právě ti, jejichž kvalifikace je buď žádná, nebo jen velmi nízká.“ (Kuchař, 2007, s. 139)

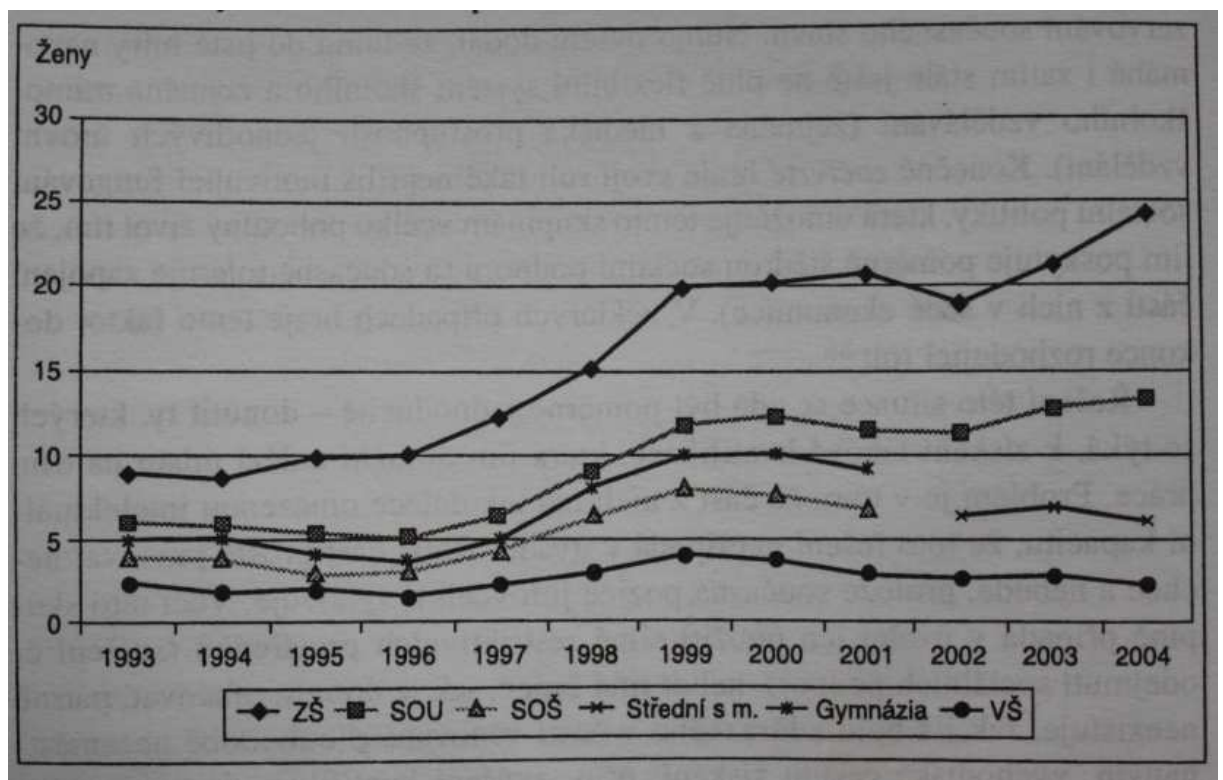
Do této kategorie tedy patří především lidé, kteří získali pouze základní vzdělání. Z velké části jsou tito lidé obtížně vzdělávatelní, kteří o práci nemají žádný zájem. Ale také takoví, kteří jsou jen těžko přizpůsobiví, nebo nepřizpůsobiví a také ti, kteří se vyznačují společensky nežádoucím chováním. Tito lidé jsou pasivní, plně závislí na systému sociálních pod-

por. Jejich životní styl jim takto plně vyhovuje, nebo již na danou situaci naprosto rezignovali.

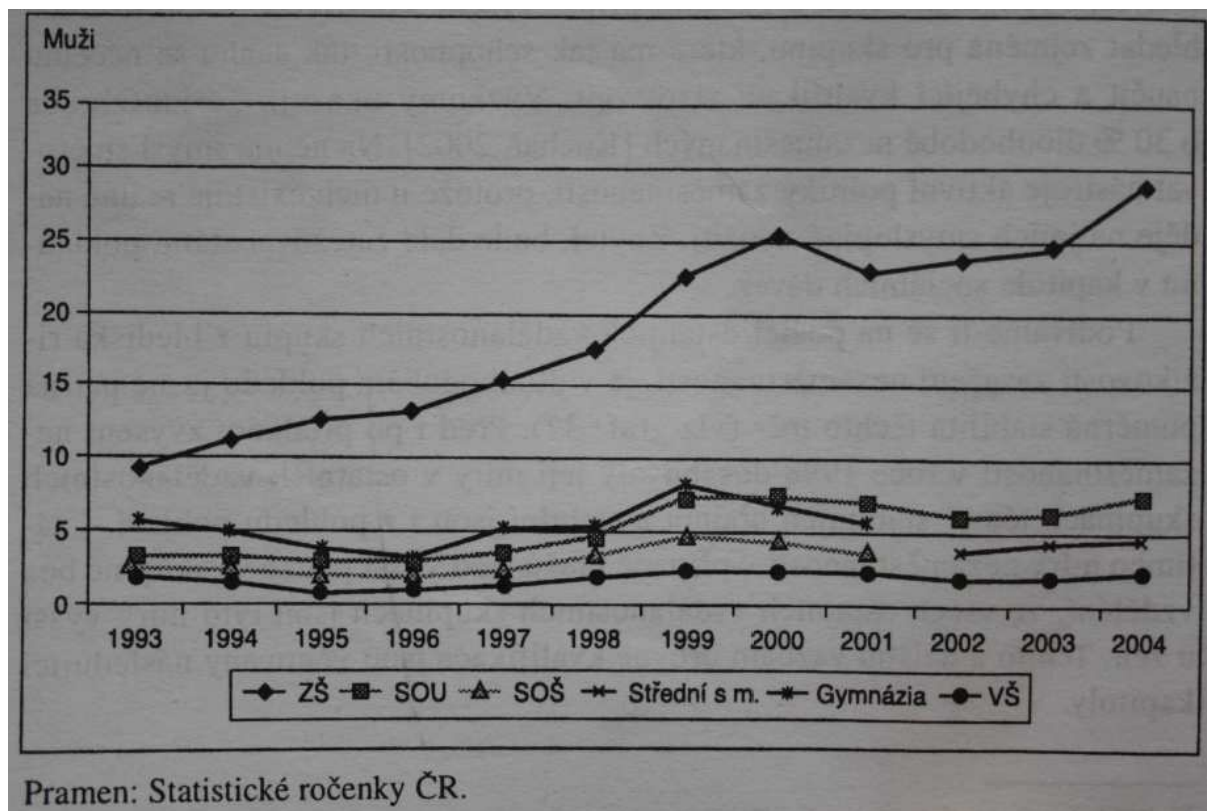
Dle Trhlíkové, Úlovcové a Vojtěcha tuto lidé tvoří v České republice přibližně třetinu všech nezaměstnaných. (Trhlíková, Úlovcová a Vojtěch, 2006, s. 5)

Lidé s nízkým vzděláním jsou tedy pro společnost tím největším problémem. Zaměstnavatelé o takové jedince totiž nejeví zájem.

Kučař (2007, s. 142) ve své knize uvádí též grafy znázorňující nezaměstnanost rozdílně vzdělaných lidí s rozdělením na ženy a muže. Na grafech 1 a 2 je názorně vidět, že lidé s nejnižším dosaženým vzděláním jsou ve sledovaných letech, tedy od roku 1993 do roku 2004 nejvíce nezaměstnaní, ať již se jedná o ženy či muže.



Graf 1: Míry nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání – ženy.



Graf 2: Míry nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání – muži.

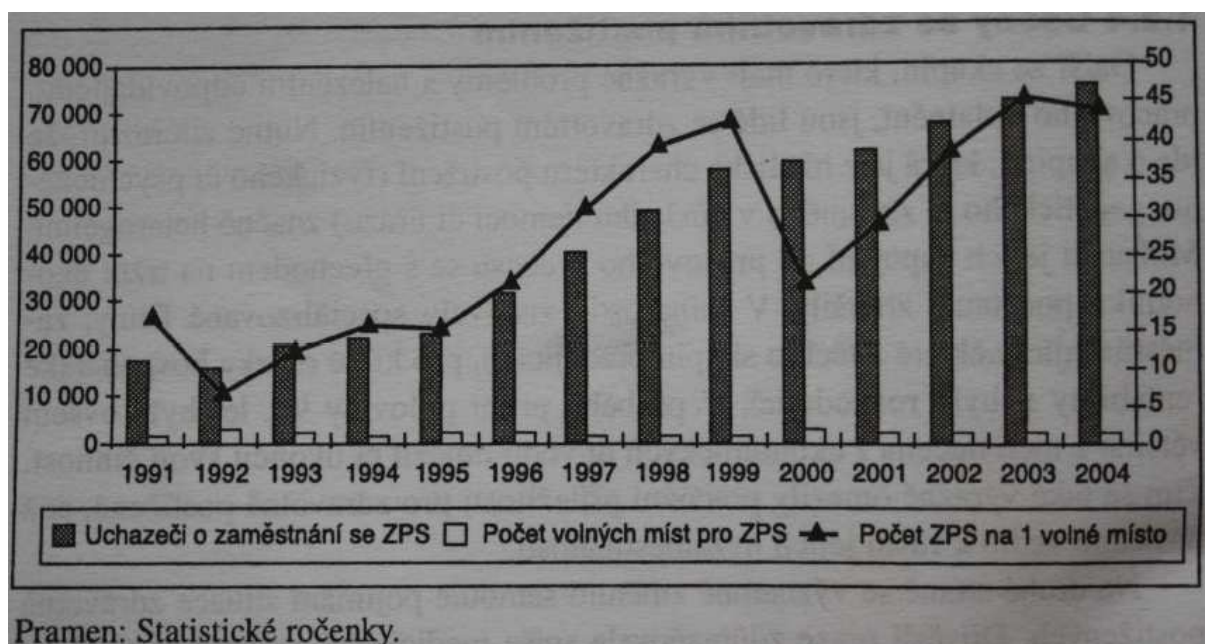
4.1.5 Zdravotně znevýhodnění občané

V dnešní době, která je charakteristická velkou konkurencí ve všech oborech a oblastech zaměstnanosti, je kladen velký důraz na výkonnost a produktivitu, což je jedním z hlavních důvodů, proč lidé s nějakým zdravotním omezením či postižením, hledají na trhu práce tak těžko uplatnění.

Osoby se změnou pracovní schopností (ZPS) pociťují jak problémy ekonomické, sociální a psychické, tak i problémy související s přiměřeným smyslem života a lidské důstojnosti (Buchtová et al., 2002, s. 113).

Před rokem 1989 existovaly specializované firmy, které zaměstnávaly osoby se zdravotním postižením, kterým tolik nezáleželo na otázce hospodářské rentability. Tyto byly pro zaměstnávání takovýchto zdravotně znevýhodněných občanů přímo založeny. V polovině 90. let však tyto firmy většinou ukončily svou činnost z ekonomických důvodů, což následně vedlo k růstu jejich nezaměstnanosti (Kuchař, 2007, s. 155).

Kuchař (2007, s. 142) ve své knize dále zveřejňuje graf znázorňující nezaměstnanost zdravotně znevýhodněných občanů. Graf 3 znázorňuje počty uchazečů se ZPS a počty volných míst pro ně určených. Z grafu je patrné, že počet uchazečů je několikanásobně větší než počet volných míst určených pro ně za sledované období v letech 1991 – 2004. Od roku 1991 počet uchazečů ZPS o zaměstnání každým rokem roste, tedy volných pracovních míst pro ně je čím dál méně a tudíž jejich nezaměstnanost vzrůstá.



Graf 3: Uchazeči o zaměstnání se ZPS a volná místa (v %)

4.1.6 Romské etnikum

Většina romské populace se vyznačuje tím, že získá pouze základní vzdělání. Tudíž nemají žádnou kvalifikaci, která by jim mohla pomoci nalézt vhodné zaměstnání, díky čemuž se stále obtížněji uplatňuje na trhu práce. Romské etnikum nejen že nemá zájem zvyšovat si kvalifikaci vzděláním, ale postrádají i snahu nalézt si práci a začít pracovat. Tyto negativní vzorce chování po svých rodičích přebírají i jejich potomci. Proto se tato skupina obyvatel vyznačuje masovou nezaměstnaností.

5 DOPADY DLOUHODOBÉ NEZAMĚSTNANOSTI NA ŽIVOT ČLOVĚKA

Přijde-li člověk o své zaměstnání, není to pro něj vůbec příjemný pocit. Převládají negativní emoce, mnohdy až ukřivděnost. V mnoha případech se tento stav dotkne i psychiky nezaměstnaného. A čím je tento jedinec nezaměstnaný déle, tím více se prohlubují nepříjemné pocity z nezaměstnanosti a psychický stav jedince, který se opravdu a aktivně snaží nalézt novou práci, avšak jeho hledání je beznadějně, má tendenci se zhoršovat.

„Ztráta zaměstnání, anebo samotný strach z této ztráty, jsou zdrojem frustrací s vážným dopadem na duševní a tělesné zdraví člověka. Stane-li se člověk dlouhodobě nezaměstnaným, ztratí nejsilnější objektivní pojítko s realitou, zmocní se ho pochybnosti o vlastních schopnostech, nejistota a strach z budoucnosti.“ (Buchtová et al., 2000, s. 4)

Dlouhodobá nezaměstnanost má však vliv nejen na zdraví nezaměstnaného, ale také na jeho společenský život i život jako takový. Nezaměstnaný se totiž potýká s výrazným poklesem jeho dosavadních příjmů, z čehož plyne pokles jeho životní úrovně, ale i další problémy v jeho životě. Dochází též ke změně jeho dosavadních hodnot.

5.1 Ekonomické důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti

Ekonomická tedy finanční stránka dlouhodobé nezaměstnanosti je právě tou stránkou, která nezaměstnaného a jeho rodinu nejvíce poznamená. Díky rapidnímu poklesu příjmu rodinného rozpočtu, klesne životní úroveň celé rodiny. Nejen, že si nezaměstnaný a jeho rodina, jež s ním žije ve společné domácnosti nemohou dovolit nakupovat materiální statky v takové míře, jako doposud, ale mnohdy si je musí odepřít zcela. I co se týče nákupu oblečení či potravin, zde musí rodina velmi dobře zvážit, co si může dovolit koupit a co již nikoliv. A to je ten lepší případ. V horším případě rodina zápasí dokonce i s úhradou nákladů na bydlení. Tato nákladová složka domácnosti totiž ze systému sociálních dávek není plně hrazena (nehradí se např. fond oprav, nájemné apod., což tvoří nemalou část nákladů na bydlení). Nezaměstnaný a jeho rodina má pak pouze čtyři reálná řešení tohoto problému. Buď jim poskytne finanční pomoc jiný člen rodiny, který s nimi nežije ve společné domácnosti, nebo rodina ušetří na nákladech na stravu a živobytí, což mnohdy není moc reálné, nebo není schopna hradit inkaso či nájem v plné výši, anebo si na náklady na bydlení je nucena půjčit finanční prostředky nějakou rychlou půjčkou s vysokým úrokem z úvěru.

Poslední dva případy řešení tohoto problému vyvolávají bohužel další problém. Rodina není schopna doplácet dluhy na bydlení či nájmu, což může vést k odpojení energií, následným exekucím a nucenému opuštění dosavadního bydlení, nebo není schopna dostát svému závazku plynoucímu z poskytnutí půjčky na úhradu nákladů na bydlení, což též většinou vede k exekucím a ztrátě domova. Rodina postižena dlouhodobou nezaměstnaností jednoho, příp. i více členů domácnosti, se tak dostává na hranici chudoby.

„Chudobu lze chápat jako výraz extrémní nerovnosti, respektive jako distanci určité části populace nejen od bohatých, ale i od celého zbytku populace.“ (Mareš, 1999, str. 39)

- Skrytá chudoba – zde podle Mareše spadají lidé, kteří neuplatňují nárok na dávky sociální pomoci či sociální služby a to nejčastěji z důvodu nekompetentnosti chudých, tedy neznalosti vlastních práv a neschopnosti tato uplatnit, ale také třeba z důvodu obav ze stigmatizace přijetím sociální pomoci, nebo z důvodu hrdosti či z důvodu vědomého neuplatňování vlastních oprávnění.
- Latentní chudoba – do tohoto druhu chudoby spadají lidé, kteří se oficiálně mezi chudé neřadí, avšak chudobou jsou ohroženi.

„Systém dávek sociální pomoci obvykle jedince či domácnost podrží nad hranicí sociálního minima, nezbaví je však chudoby. Systém dávek sociální podpory může umožnit, aby se nemuseli zařadit mezi chudé, což by pro ně bylo bez sociálního transferu realitou. Tito jedinci a domácnosti oficiálně chudé nejsou, mohou však do chudoby spadnout, kdykoliv ztratí nárok na sociální podporu, které se jim dostává.“ (Mareš, 1999, str. 59)

5.2 Sociální důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti

Další důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti se promítají spíše v sociální oblasti. Rodina ztrácí svůj dosavadní sociální status, dochází k postupné izolaci rodiny, neboť tato nemá finanční prostředky na to, aby mohla navštěvovat různé společenské a kulturní události, aby se mohla dále věnovat svým koníčkům, jež bývají ve většině případů finančně nákladné. Členové rodiny přestávají navštěvovat restaurační, sportovní a jiná zařízení, která dosud se svými kolegy ze zaměstnání či přáteli navštěvovala. Nezaměstnaný člověk přestává být v kontaktu se svými bývalými kolegy z práce, nepoznává již nové lidi, nepracuje na

zdokonalování svých dosavadních schopností a neučí se novým, neboť k tomuto bez zaměstnání nemá možnost. Dále klesá jeho sebevědomí neustálým odmítáním při žádosti o zaměstnání a tak zoufalou situací, jakou se dlouhodobá nemožnost nalezení zaměstnání stává.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLOGIE VÝZKUMU

To, že je dlouhodobá nezaměstnanost velkým ekonomickým problémem, je zajisté všem známo. Avšak tato je mimo ekonomický, také velkým společenským problémem. Většina lidí vidí v nezaměstnanosti především problémy ekonomického rázu v tom smyslu, že nezaměstnaný člověk zatěžuje státní rozpočet sociálními dávkami, jež pobírá. Z pohledu nezaměstnaného každý ví, že tento se dostává do situace velkého finančního zatížení, tudíž se potýká s nedostatkem finančních prostředků. Ale již méně lidí si uvědomuje, že dlouhodobá nezaměstnanost má na nezaměstnaného i jiné dopady, než jen finančního či materiálního rázu a také, že každý jedinec ztrátu zaměstnání a především dlouho trvající nemožnost nalezení nového zaměstnání, prožívá individuálně. Vše záleží především na jeho psychické odolnosti, jeho věku a opoře, kterou má či nemá ve svých nejbližších. A těmito ostatními dopady, kterými jsem se po vysvětlení pojmů jako je práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, zabývala též ve své teoretické části, se budu zabývat i v následujících kapitolách své práce, tentokrát z hlediska praktického, resp. výzkumného.

Nejprve si vytyčím hlavní výzkumný cíl, vysvětlím a zdůvodním zvolenou strategii výzkumu, zvolím a vysvětlím techniku získávání dat, vyberu výzkumný vzorek a následně budu realizovat výzkum a sběr dat v terénu, díky čemuž budu moci zkoumat dopady, jež dlouhodobá nezaměstnanost má na život člověka.

6.1 Cíl výzkumu, výzkumný problém a výzkumné otázky

„Výzkum znamená proces vytváření nových poznatků. Jedná se o systematickou a pečlivě naplánovanou činnost, která je vedena snahou zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji daného oboru.“ (Hendl, 2005, s. 30)

Cílem mého výzkumu bylo analyzovat a zmapovat dopady, jež má dlouhodobá nezaměstnanost na život člověka, především pak v rovině zdraví, životního stylu a vztahů s jeho nejbližšími.

Hlavní výzkumná otázka: Jaké dopady může mít dlouhodobá nezaměstnanost na život člověka?

Díličí výzkumné otázky:

Otázka 1: Jaký má dlouhodobá nezaměstnanost dopad na zdraví (fyzické i psychické) nezaměstnaného?

Otázka 2: Jak se změnil vztahy dlouhodobě nezaměstnaného s jeho nejbližším okolím?

Otázka 3: Do jaké míry nezaměstnanost ovlivňuje finanční stabilitu dlouhodobě nezaměstnaného?

Otázka 4: Jakým způsobem dlouhodobá nezaměstnanost ovlivnila životní styl a návyky nezaměstnaného?

6.2 Strategie výzkumu

S ohledem na cíl výzkumu a povahu zkoumaného problému, jsem si pro svou výzkumnou část zvolila výzkum kvalitativní.

„Kvalitativní analýza je uměním zpracovat data smysluplným a užitečným způsobem a nalézt odpověď na položenou výzkumnou otázku.“ (Hendl, 2005, s. 223)

Metodou kvalitativního výzkumu je možné získat od malého počtu respondentů autentické výpovědi velkého rozsahu s neopakovatelným charakterem dané situace. Z tohoto námi získaného textově bohatého materiálu, dle Švece a Hrbáčkové, musíme před vlastní analýzou kvalitativních dat provést jejich redukci (Švec, Hrbáčková, 2007, s. 55).

6.3 Technika získávání dat

Sběr potřebných dat jsem provedla technikou polostrukturovaného rozhovoru. Tento typ interview je charakteristický tím, že si výzkumník předem připraví otázky, které svým respondentům postupně klade. Pořadí otázek, však nemusí striktně dodržovat. Toto může libovolně zaměňovat s ohledem na co největší efektivnost daného rozhovoru. Stejně tak může respondentům klást doplňující otázky, je-li jich třeba k proniknutí do větší hloubky interview. Výhodou interview oproti dotazníku je, že je respondentům dán větší prostor pro jejich odpovědi, jejich výpovědi jsou subjektivní a výzkumník může během rozhovoru respondenta při jeho odpovídání pozorovat.

6.4 Výběr výzkumného vzorku

K výběru výzkumného vzorku jsem zvolila metodu záměrného výběru. Dle Miovského si výzkumník při kvalitativním výzkumu vybírá účastníky záměrně tak, aby disponovali určitými vlastnostmi či stavem, které mu umožní daný jev do hloubky prozkoumat. Vybraní účastníci musí být ochotni se do výzkumu zapojit.

Pro výběr výzkumného vzorku, tedy respondentů, jsem stanovila hlavní kritérium to, aby se jednalo o respondenta nezaměstnaného, vedeného na úřadě práce, a to nejméně po dobu 1 roku. Časovou hranici jednoho roku jsem zvolila proto, že jednak se tato udává ve většině literatury jakožto hranice dlouhodobé nezaměstnanosti a dále pak proto, že nezaměstnaný, vedený na úřadě práce, pobírá obecně po dobu 5 měsíců podporu v nezaměstnanosti. Tato se vypočítává z jeho předešlého příjmu. Jedná se pochopitelně o pokles příjmu nezaměstnaného, ale tento ještě většinou nebývá tak rapidní, jako v okamžiku, kdy nárok na dávky státní sociální podpory skončí. Poté si totiž musí nezaměstnaný požádat o sociální dávky, tedy dávku na živobytí a dávku na bydlení. Tyto dávky mají velmi přísná kritéria, aby byly nezaměstnanému přiznány. Pokud nezaměstnanému přiznány nejsou, tak tento se ocitne bez jakýchkoliv příjmů. A i v případě, že nezaměstnanému tyto dávky, či některá z nich, přiznány jsou, tak teprve nyní dochází k okamžiku maximálního poklesu finančních příjmů nezaměstnaného. A teprve až v okamžiku, kdy nezaměstnaný pár měsíců z těchto dávek žije, se dopady nezaměstnanosti na dlouhodobě nezaměstnaném projeví ve větší míře.

Své respondenty jsem hledala na Úřadě práce ve Zlíně. Některé jsem oslovila sama na chodbě úřadu práce, jiné mi vytipovala zaměstnankyně úřadu práce. Po několika odmítnutích, především kvůli nahrávání rozhovoru na diktafon, jsem získala 4 respondenty, z čehož jsou 3 ženy a 1 muž.

6.5 Realizace výzkumu a sběr dat v terénu

Sběr dat byl proveden technikou polostrukturovaného rozhovoru. Předem jsem si připravila otázky tohoto rozhovoru. Poté jsem všechny 4 respondenty kontaktovala telefonicky, nastínila jsem jim, čeho se výzkum týká a domluvila si s nimi schůzku, na které se již rozhovor realizoval. Všechny rozhovory se konaly v domácím prostředí respondentů, tak jak si to přáli a uskutečnily se v měsíci březnu 2013. Ke každému z respondentů jsem dorazila ve smluvený termín. Ještě jednou jsem je, tentokrát podrobněji, obeznámila s projektem mého

výzkumu, s jeho průběhem a strukturou rozhovoru. Dále jsem jim sdělila, že daný rozhovor si budu nahrávat na diktafon mobilního telefonu. S tímto souhlasili. Dále jsem je ujistila o jejich anonymitě.

Délka jednotlivých rozhovorů činila v rozmezí od 20 do 50 minut. Byla závislá na komunikativnosti a otevřenosti respondentů. Těmto byl na jejich odpovědi dán dostatek času, aby bylo možno získat informace v potřebné míře.

Následně, po úspěšném nahrání všech rozhovorů, následovala transkripce dat. Zde jsem zvolila metodu doslovného přepisu rozhovorů. Tyto jsou přiloženy v příloze.

7 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V této části mé práce uvedu a vyhodnotím data, jež jsem kvalitativním výzkumem získala. V první kapitole uvedu metodu pro analýzu získaných dat, kterou bude metoda vytváření trsů. V druhé kapitole se budu věnovat interpretací dat.

7.1 Analýza dat

Pro analýzu rozhovorů s respondenty jsem zvolila nejprve metodu otevřeného kódování a dále také metodu vytváření trsů. Nejprve jsem si tedy všechny rozhovory několikrát přečetla. Poté jsem seskupila do skupin, tedy trsů, dle potřebných kategorií, výroky mých respondentů.

„Společným znakem takového trsu může být například tematický překryv, tj. když vyhledáváme ve výrociích osob všechny takové pasáže, které se týkají jednoho úzce ohraničeného tématu.“ (Miovský, 2006, s. 221)

První trs je zaměřen na části rozhovorů, týkajících se zdraví respondentů a toho, jaký vliv nezaměstnanost na jejich zdraví má.

7.2 Interpretace dat

„Interpretace dat je doplňována plnými citacemi částí interview, výňatky z terénních zápisů nebo poznámkami z provedených skupinových diskusí.“ (Hendl, 2005, s. 223)

KATEGORIE Č. 1 – Zdraví fyzické i psychické

Tato kategorie se zaměřuje na to, jak se nezaměstnaný cítí po stránce fyzického i psychického zdraví. Především s náhledem na to, do jaké míry a jak mu toto fyzické i psychické zdraví nezaměstnanost ovlivnila. Tři z mých respondentů měli zdravotní problémy fyzického rázu ještě předtím, než se stali nezaměstnanými. U všech třech se jejich fyzické zdraví v období jejich nezaměstnanosti zhoršilo.

Paní Alena:

Paní Alena je na tom po zdravotní stránce dobře. Žádné problémy nemá. Nezaměstnanost na její zdraví, ať již fyzické, tak také psychické, nemá žádný vliv: „Zdraví mě neovlivnila.“

Paní Petra:

Paní Petra je po fyzické stránce vážně nemocná. Touto nemocí trpí již dlouho, tedy i v době, kdy zaměstnání ještě měla. Na její nemoc má vliv i její psychika. Tato je však díky tomu, že nemůže najít práci, podle jejích slov, velmi špatná: „Psychika je velmi špatná. Do toho jsem i vážně nemocná, takže i nemoc, kterou trpím, bohužel můj stav zhoršuje.“ Její špatný psychický stav jí ubírá energii a ovlivňuje i její schopnost zvládnout domácí práce a péči o syna: „Nemám dostatek energie ani po té stránce psychické, která mi všechno vlastně vyprodukovala teďka momentálně, takže dalo by se říct, že i když jsem nezaměstnaná, tak nezvládám věci, ty jako jsem zvládala dřív. Jako domácí práce a starání o malého.“ Psychika ji velmi vyčerpává: „Večer uléhám velmi brzy, protože jsem psychicky na tom velmi špatně.“ A její psychické problémy se stupňují: „...ty psychické problémy, které se bohužel stupňují.“ Své psychice dává též „za vinu“, že je příliš citlivá a nedaří se jí tak, jako dříve: „Změnilo se to hlavně v psychice, že jsem víc citlivá na všechno. Takže se mi tak nedaří, tak jak se mi dařovalo dříve.“

Paní Kristýna:

Paní Kristýna je po fyzické stránce též vážně nemocná. Touto nemocí trpěla i v době, kdy ještě zaměstnání měla. Stejně jako u paní Petry, je i u paní Kristýny její zdravotní stav, resp. její nemoc závislá na psychické stránce. K tomu navíc musí dodržovat správnou živo-

tosprávu, kvalitní, vyvážené a zdravé stravování, mít pravidelný denní režim a musí se vyhýbat stresu. Ani jedno z toho se jí v době nezaměstnanosti bohužel nedaří. Ve stresu je téměř pořád, neboť má půjčku na byt, kterou nemá z čeho splácet, musí jí pomáhat její přítel a rodiče a bojí se, že o byt přijde. Navíc stále nemůže najít práci, což jí také hodně trápí. Co se týká požadavků na stravování, tak ty splnit také nemůže, neboť na jídlo jí nezbyvají žádné peníze, jídlo musí kupovat její přítel, což se neděje pravidelně a musí se velmi uskomňovat. Není tudíž v jejích silách, aby skladbu a pravidelnost svého jídelníčku přizpůsobila své nemoci. A co se týká psychické stránky paní Kristýny, tak ta má stále zhoršující tendenci právě díky nemožnosti najít si práci. „A ani fyzicky ani psychicky se necítím tak dobře, jako když jsem měla práci.“ Chybí jí spokojenost a pocit štěstí, které s psychikou velmi úzce souvisí. „Už nejsem tak spokojená a relativně šťastná a psychicky klidná, jako dříve.“ Nezaměstnanost jí vzala potřebnou chuť do života. „Nemám ani moc do ničeho chuť totiž.“ „...ani nijak nemám náladu.“ Občas na ni přijdou i deprese: „Takže pravda je, že mě to dost deptá.“ „když se mi nic nechce, tak jen tak ležím v posteli a přemýšlím.“

Pan Pavel:

Pan Pavel má zdravotní problémy se zády. Tyto měl již dříve. V minulosti pracoval nepravidelně, spíše sezónními pracemi. V loňském roce už jej však nikdo zaměstnat nechtěl. Dříve pracoval na stavbách. Kvůli problémům se zády mu lékař doporučil, aby si našel méně fyzicky náročnou práci, v prostředí krytém před negativními vlivy počasí. Pan Pavel má pouze základní vzdělání. Když se k tomu přičtou problémy s jeho zády, tak má tedy velmi omezen výběr pracovního místa. Pokoušel se najít si zaměstnání i někde v továrně. Tam jej ovšem, údajně kvůli problémům se zády, nepřijali. Jak pan Pavel stále jen leží doma u televize, tak se jeho zdravotní problémy zhoršují. „...ty záda mě bolí víc.“ Příčina zhoršující se bolesti zad pana Pavla pramení z nedostatku pohybu a cvičení, které mu lékař doporučil a eventuálně i možné lázeňské terapie, kterou si však v současné době pan Pavel dovolit nemůže, ale také ze stresů spojených s nedostatkem finančních prostředků. Do cvičení se však panu Pavlovi nechce a na celou záležitost již rezignoval. „Doktor říkal, že je to prý ze stresu, že nemůžu najít práci a nemám peníze a z toho, že se furt válím u telky a taky že mám cvičit. Ale komu se chce? Stejně to k ničemu není.“ Možné zlepšení jeho

zdravotního stavu pan Pavel vidí v okamžiku, kdy si najde práci. „Až budu někde pracovat, tak se to samo zas trochu zlepší.“

Shrnutí výzkumné otázky:

Jaký má dlouhodobá nezaměstnanost vliv na zdraví (fyzické i psychické) nezaměstnaného?

Paní Alena nemá žádné zdravotní problémy. Po fyzické stránce se cítí být v pořádku, což dokazuje i její trávení volného času prací na zahradě, která je očividně jejím koníčkem. Co se týká nějakého pracovního omezení, tak po fyzické stránce nemá žádné, ovšem s přihlédnutím k jejímu věku a její subtilnější postavě, ke které při hledání pracovního místa sama přihlíží. Co se týká stránky psychické, zde je zřejmé, že její momentální situace – především finanční ji tíží, avšak vzhledem ke svému věku, jak sama uvádí, ji nezaměstnanost nijak zvláště neovlivnila.

Paní Petra má zdravotní problémy, které měla již v době, která její nezaměstnanosti předcházela. Sama uvedla, že psychicky je na tom velmi špatně. Její psychický stav pramenící z nezaměstnanosti ji vyčerpává i po fyzické stránce a psychické problémy se stále stupňují. Ani co se týká péče o domácnost a jejího malého syna, nedokáže zvládat tolik, jako dřív. Chybí jí energie. Navíc začala být i více citlivá, ale také podrážděná. A díky její momentální velmi špatné psychice se zhoršuje i její nemoc, kterou trpí.

Paní Kristýna uvedla, že ani po stránce fyzické, ani psychické se necítí tak dobře, jako když měla práci. Má zdravotní problémy, kvůli kterým nemůže dělat fyzicky náročnou práci. Po psychické stránce na tom nyní není moc dobře. Její zdravotní stav se v době nezaměstnání zhoršuje. Příčina je ve stresové situaci, v nepravidelné, neplnohodnotné či nezdravé stravě, která její nemoc taky zhoršuje, neboť doporučenou kvalitní stravu si díky špatné finanční situaci nemůže dovolit. Navíc je ve velkém stresu, neboť si vzala úvěr na pořízení bytu a ten nemá z čeho splácet. Musí se spoléhat na finanční pomoc svých rodičů a přítele.

Pan Pavel má zdravotní problémy se zády. Tyto ho bolí čím dál víc. Jeho lékař to přisoudil stresu z toho, že se mu nedaří najít si práci a tomu, že nemá dostatečný pohyb, že stále leží u televize, což je také důsledkem jeho nezaměstnanosti. Pan Pavel by měl pravidelně cvičit, o to však nemá zájem. Na celou situaci již rezignoval a očekává, že se sama zlepší, až si najde práci.

Co se týče vlivu dlouhodobé nezaměstnanosti na zdraví nezaměstnaného lze konstatovat, že výsledky mého výzkumu korespondují s mou představou v dané věci, neboť s výjimkou paní Aleny, u zbývajících třech respondentů dlouhodobá nezaměstnanost negativně ovlivnila jejich fyzické zdraví, ale též i zhoršila jejich psychický stav.

KATEGORIE Č. 2 – Vztahy s nejbližším okolím:

Tato část se zabývá tím, jaké mají nezaměstnaní vztahy se svou rodinou – tedy s rodiči, partnery, ale také s nejbližšími přáteli a jestli a jakým způsobem jejich nezaměstnanost tyto vztahy ovlivnila.

V některých případech se vztahy respondentů prohloubily, v některých naopak došlo k jejich částečnému nabourání a vnesení nervozity do těchto vztahů.

Paní Alena:

Je svobodná, bezdětná a žije v domě s otcem. V její nelehké situaci jí pomáhá a podporuje ji její rodina. Vztahy s nejbližšími se i přes její nezaměstnanost nijak nezměnily: „...mám to štěstí, že furt stejné.“ Nutno podotknout, že paní Alena při rozhovoru odpovídala na všechny otázky velmi stručně. Obzvláště, když bylo zapnuto nahrávání rozhovoru, nebyla příliš otevřená. Ale dle jejího výrazu ve tváři, a jejího náhlého a chvilkového uvolnění při otázce „Zda se v této nelehké situaci může spolehnout na něčí podporu“ a „Jak se změnil vztahy s jejími nejbližšími“, lze odvodit, že vztahy v rodině má opravdu pevné a na dobré úrovni a rodina jí vytváří tak potřebnou oporu.

Paní Petra:

Je vdaná, žije s manželem, se kterým má malého syna. Ve svém manželovi má paní Petra velkou oporu. Jednak, co se týká materiálního zázemí: „Manžel jakžtakš vydělá peníze. Nebýt manžela, tak si myslím, že teda jako jsme na tom velice špatně.“ Poté co se týká prohlubování znalostí a schopností paní Petry: „Zdokonaluje mě manžel na počítači.“ Zároveň ale přiznává, že i přes manželovu podporu se v jejich manželství tvoří určitá zábrana:

„...manžel i když mě podporuje, tak si myslím, že tam je nějaká zábrana taky.“ Paní Petra přiznává, že její nezaměstnanost působí na její vztah s manželem negativně. Jednak co se týká obav z finančního zabezpečení rodiny: „...že i podrážděnost manžela, i když on to nepřizná, že tam je vlastně obava z toho, abysme finančně vycházeli,...“ A jednak i co se týká podrážděnosti paní Petry plynoucí z dosud nenaplněné touhy po zaměstnání: „...fakt je, že jsem nevrhá, když ta práce není a i když mě to manžel nepřizná, tak si myslím, že to manželovi i hodně vadí.“ Paní Petra má však velmi pevný rodinný základ a to nejen v manželství, ale dokonce i s manželovými rodiči. Tito ji nejen že podporují, ale jejich vztah se během nezaměstnanosti paní Petry dokonce i prohloubil: „tchán, tchýně, kteří mě podporují, tak se víc vztah mezi námi ještě prohloubil, včetně manžela.“ Stejně tak má nezaměstnanost i pozitivní vliv na vztah paní Petry a její kamarádky: „A taky kamarádka vlastně, kterou považuji jakoby za svoji sestru, která je úplně zlatá, která mě také hodně podporuje. Takže si myslím, že nám to spíš se ten vztah prohloubil.“

Paní Kristýna:

Je svobodná, bezdětná a žije sama. Vzhledem k tomu, že splácí úvěr, který si vzala na pořízení bytu, ještě když byla zaměstnaná, potřebuje od své rodiny a přítele velkou oporu a pomoc. Jedná se hodně o pomoc finanční, kterou však proberu až v další kategorii mého výzkumu. Ve svém příteli má paní Kristýna potřebné zázemí a pomoc, stejně jako u svých rodičů. Podporuje ji též její babička: „Moc mi pomáhá přítel. A také mi hodně pomáhají mí rodiče a také babička občas něco pošle.“ Je sice pravdou, že paní Kristýna velmi potřebuje pomoc finanční, ale pouze tato pomoc jí nestačí. Díky tomu, že je stále doma, izolovaná od společnosti, přišla o práci, kterou měla tolik ráda a stále nemůže najít práci novou, a taky si nemůže dovolit koupit to, co dříve, se její životní styl negativně změnil o 100% , nemá možnost si s kým o tomto promluvit a hodně ji to tíží, potřebuje nutně i pomoc a podporu psychickou. Potřebuje to, aby ji někdo vyslechl, pochopil ji a podpořil. V tom se může spolehnout na svého přítele: „A přesně toto dělá můj přítel. Povídá si se mnou, když potřebuji, tak mě vyslechne, povzbudí mě, snaží se mě podporovat, apod.“ Ale to, že je paní Kristýna tak dlouho bez práce, novou se jí najít nedaří a především její finanční závazky co se týká bytu a splácení úvěru, má i negativní dopad nejen na její psychiku, ale i na její vztah s přítelem: „...a dost se to začíná projevovat i na mém vztahu s přítelem. On je z toho poslední dobou také hodně podrážděný a ve stresu. Jak ona, tak i její přítel jsou z této neleh-

ké, velmi zatěžující situace velmi neklidní: „...čím jsem nezaměstnaná déle, tím více jsem podrážděná, a to i na přítele a on je také více podrážděný a oba jsme kvůli financím dost ve stresu a nespokojení a občas je mezi námi kvůli tomu poněkud napjatá atmosféra.“ To, že se paní Kristýně nedaří najít si práci, se však odráží i na vztazích s jejími rodiči, kteří se na danou situaci dívají i s poněkud širšího hlediska: „A s našima se vztahy změnilly tak, že hodně zhoustla atmosféra. Sice mě naši podporují finančně, ale pořád na mě víc a víc tlačí, ať si tu práci konečně najdu, že se mi to nepočítá do důchodu a že to takto už dál nejde a čím dál méně jsou ochotni připustit, že najít si práci je u mě dost velký problém.“ Velkou úlevu a změnu vztahů k lepšímu paní Kristýna vidí v okamžiku, kdyby se jí podařilo najít si novou práci: „Zajisté by se zlepšil a hlavně zklidnil můj vztah s přítelem i s mými rodiči...“

Pan Pavel:

Vzhledem k tomu, že žije u svých rodičů, nepobírá žádné sociální dávky a na svých rodičích je finančně závislý. To se odráží i na jejich vzájemném soužití a vztazích. Je sice pravda, že pan Pavel se na své rodiče může spolehnout: „...na rodiče. Ti mě teď živí a bydlím u nich.“ Ale na druhou stranu po něm vyžadují zpětnou vazbu, tedy jeho pomoc: „Ale musím jim za to pomoci na té chatě.“ Rodiče pana Pavla vlastní chatu, na které tráví hodně času a je tam spousta práce. Nyní, když pana Pavla živí, tak chtějí, aby jim to do určité míry vrátil právě tím, že jim pomůže s potřebnými pracemi na chatě: „Mama po mě chce pořád něco na zahradě a tata zase pomoci se dřevem.“ Rodiče pana Pavla s jeho momentální situací nejsou vůbec spokojeni: „...našim se to nelíbí, že nedělám a musím mě živit.“ A odráží se to i na jejich vzájemných vztazích, kdy se rodiče svého syna snaží přimět k tomu, aby si práci našel a hlavně se doma stále nepovaloval: „No a mama mě furt pěruje, ať se furt neválím a najdu si práci.“ Pan Pavel si rád dopřeje chuť zlatavého moku. Jeho rodiče to vědí, tak se jej snaží i prostřednictvím toho, že mu jeho libost nedopřejí, přimět k tomu, aby si práci našel: „...naši mi nechcú dát ani na pivo. Je to takové blbé.“ Pan Pavel by v nalezení práce spatřoval i zklidnění domácí atmosféry: „A mama by pořád nepindala. Měl bych klid aspoň.“

Shrnutí výzkumné otázky:

Jak se změnily vztahy dlouhodobě nezaměstnaného s jeho nejbližším okolím?

Paní Alena má rodinné vztahy postaveny na pevných základech. Kdykoliv potřebuje, může se na jejich pomoc a podporu plně spolehnout. Z jejího výrazu je zřejmé, že vztahy v její rodině se nijak nezměnily, jsou na dobré úrovni a ani to, že nemůže již delší dobu najít pracovní uplatnění na trhu práce nijak kvalitu úrovně společných vztahů neohrožuje.

Paní Petra má ve svém manželovi velmi silnou oporu. Ten jí pomáhá i s jejím zdokonalováním se a zvyšováním kvalifikace, aby měla rozšířenější obzory v hledání nového zaměstnání. Má velmi dobré vztahy nejen se svým manželem, tak i s jeho rodiči a nejbližší kamarádkou. Její nezaměstnanost na tyto vztahy má dokonce pozitivní vliv. Jak vztah s manželem, tak i s jeho rodiči, ale i s její nejbližší kamarádkou, se během její nezaměstnanosti spíše zkvalitnily a prohloubily. Ale je také pravdou, že do jejího vztahu s manželem nezaměstnanost vnesla dávku podrážděnosti a nevrlosti z obav z finanční nestability, kterou momentálně jejich rodina prožívá.

Paní Kristýna má obrovskou podporu ve svém příteli. Tento ji podporuje nejen finančně, stejně jako její rodiče, ale především po stránce psychické. Paní Kristýna je do značné míry izolována od společnosti a toto se na její psychice dost odráží. Má také problém se smířit s tím, že přišla o práci, kterou měla tak ráda a byla v ní spokojená. Občas si potřebuje s někým popovídat, potřebuje, aby ji někdo vyslechl a podpořil. A přesně toto nalézá ve svém příteli. Na druhou stranu se nezaměstnanost na jejích vztazích s nejbližšími odrazila v poněkud negativním smyslu. Do jejího vztahu s přítelem současný stav vnáší určité napětí a podrážděnost mezi oběma partnery. Ale ani rodičům paní Kristýny tato situace není nijak lhostejná. Těm již zřejmě dochází dávka trpělivosti a snaží se na svou dceru vyvíjet nátlak ve smyslu nějaké změny.

Pan Pavel se může spolehnout pouze na své rodiče. S těmi má vztah v rámci možností dobrý. Nezaměstnaností se tento vztah ale trochu vyostřil. Neboť rodiče pana Pavla na něj začali tlačit nejen v tom smyslu, aby si práci našel, ale také po něm chtějí, aby jim za to, že jej živí a starají se o něj, pomáhal na chatě, kde je spousta práce.

Výsledky provedeného výzkumu opět korespondují s mou představou v této otázce. Všichni čtyři respondenti mají ve své rodině oporu a mohou se na ni spolehnout. U většiny z nich však ve vztazích s nejbližšími, díky nezaměstnanosti začala být poně-

kud napjatá atmosféra. U některých dochází i k určitému tlaku ze strany rodičů, aby si našli práci. Ale podstatou je, že jejich pevné vztahy se výrazně nenarušily.

KATEGORIE Č. 3 - Finanční stránka:

Tato část práce poukazuje na to, jak velké finanční zatížení nezaměstnanost na dlouhodobě nezaměstnané má. Obecně je známo, že se jedná o nejzávažnější a nejrozsáhlejší důsledek nezaměstnanosti.

Paní Alena:

Vzhledem k tomu, že paní Alena žije v domě se svým otcem, nepobírá žádné sociální dávky. Jen díky tomu, že byla v minulosti spořivá, má v současné době z čeho žít: „Žiju z úspor, naspořených finančních prostředků.“ Srovnává-li paní Alena období, kdy chodila do práce a období současné, tedy její nezaměstnanosti, dospěla k závěru, že dříve měla nedostatek času, a dostatek finančních prostředků, nyní je tomu přesně naopak: „...v současné době je čas, ale schází finanční prostředky.“ V nezaměstnanosti vidí především finanční omezení. Nemůže si koupit nové oblečení, zajít někam za kulturou: „Tak nezaměstnanost je omezení finanční, hlavně teda finanční a z toho vyplývá všechno další ostatní. Nedostatek prostředků, nevím třeba na oblečení, na kulturu, na všechno.“ Svou finanční situaci hodnotí špatně: „...finanční situace je celkem špatná.“ Kdyby se jí podařilo najít si zaměstnání, vyřešil by se jí tím problém, jež v jejím případě z nedostatku finančních prostředků vyplývá a tím je závislost na někom dalším: „Nebyla bych na nikom závislá.“

Paní Petra:

Je sice pravdou, že paní Petra má manžela, který je zaměstnaný a tudíž rodinný rozpočet pravidelně naplňuje jeho výplatou. Ovšem paradoxně díky tomu, paní Petra nedostává žádné sociální dávky a veškeré finanční zabezpečení rodiny spočívá na výdělku jejího manžela. Což je očividně ne malý zásah do rodinného rozpočtu. Proto si rodina paní Petry nemůže dovolit to, co si mohla dovolit, když měla svůj stálý příjem i paní Petra. Odrazilo se to především na koníčcích paní Petry: „...nemůžeme si dovolit to, co dříve. Koníčky, výlety,

ehm i svoje koníčky, které mám jako soukromé věci – jako nehty, kadeřnice, sport, takže velmi špatně.“ Ale bohužel i na zálibách celé rodiny: „Nezbývá opravdu peníze na výlety, ...“ „Nezbývá peníze ani na různé akce společenské.“ Celá rodina se musí velmi uskromňovat, aby vůbec nějakým způsobem finančně vyšla. Paní Petra si nemůže dovolit ani nákup nového oblečení: „...oblečení, které si teďka momentálně nekoupím nové. Musím rozmýšlet o tom, co si koupím pro sebe samotnou.“ Paní Petra touží po nalezení nového zaměstnání. Zejména z hlediska nabytí dalších finančních prostředků, které by jí zajistily možnost moci si opět zajít ke kadeřnici, nechat si udělat nové nehty, koupit si něco nového na sebe a věnovat se sportu, jak byla zvyklá dříve.

Paní Kristýna:

Obrovskou finanční zátěží pro paní Kristýnu je paradoxně to, po čem dlouhá léta toužila a jen krátce poté, co se jí toto přání naplnilo, ji začalo činit problémy. Je to onen úvěr, který si vzala na pořízení bytu, ještě když byla zaměstnaná. Ten totiž nemá z čeho splácet. Ovšem, kdyby jej přestala splácet, přišla by o něj. Paní Kristýna ze sociálních dávek pobírá příspěvek na živobytí a na bydlení. Oba tyto příspěvky vyčerpá v plné výši na pokrytí nákladů na byt, včetně splácení úvěru a ještě jí to ani nestačí. Na splácení půjčky si musí částečně půjčovat finanční prostředky od svých rodičů. A na žádné ostatní věci, včetně jídla jí nezůstává již vůbec žádná částka: „Na jídlo mi nezůstávají vůbec žádné peníze. Ani na oblečení a vlastně vůbec na nic.“ Vzhledem k tomu, že jí nezůstává žádná částka na nákup potravin ani jiné věci, je plně odkázána na svého přítele, který za ní občas dojíždí a na své rodiče: „...nákupy musí dělat bohužel přítel, nebo mi něco pošlou naši, nebo babička.“ Paní Kristýna je na pomoci svého přítele a svých rodičů závislá: „...kdybych neměla pomoc mých nejbližších, tak bych nejen neměla moc co jíst, ale možná bych přišla i o byt a skončila kdoví kde.“ Paní Kristýna si po finanční stránce nemůže dovolit navštívit ani žádnou kulturní akci: „Nemůžu si zajít do kina, do divadla, na nějaký koncert, ...“ „Na kulturu bohužel nemám peníze.“ Nemůže si dovolit realizovat ani žádný výlet či dovolenou: „Nemůžeme jet ani na dovolenou.“, „...či nějaký výlet.“ Její finanční situace se odráží i na jejích vztazích s přáteli, neboť s nimi nemůže zajít ani na kafe: „S přáteli už se prakticky nestýkám, protože si nemůžu dovolit zajít třeba s kamarádkou na kafčo, ani nikam jinam.“ Je zřejmé, že paní Kristýna byla zvyklá žít úplně jiným životním stylem, než kterým je nucena žít v současné době. Když byla zaměstnaná, chodila hodně nakupovat, což jí její současná

finanční situace nedovoluje: „Na nákupy nechodím, protože nemám za co kupovat,...“, „...si nemůžu dovolit koupit to, co jsem mohla, když jsem měla práci,“, „Nemůžu si dovolit nic koupit. Musím se omezovat i ve stravě.“ Je vidět, že životní styl, kterým paní Kristýna žila, jí velmi chybí: „...dost mi chybí nakupování, masáže, kadeřník nebo nějaký koncert, divadlo či kino. To si v současné době prostě nemůžu dovolit.“

Pan Pavel:

Pan Pavel se nachází ve velmi špatné finanční situaci. Je plně odkázán na své rodiče, kteří jej živí. Nemá vůbec žádné vlastní finanční prostředky, což jej očividně hodně omezuje v jeho zálibách: „Nemám žádné prachy, teda peníze jako a naši mi nechcú dát ani na pivo.“ Rodiče jej sice živí, starají se o něj po stránce materiální, ale peníze v hotovosti mu dávat nechtějí: „Nemám peníze a naši mi je dávat nechcú.“ To vede k tomu, že pan Pavel si nemůže nic koupit: „Nemůžu si nic koupit.“ Ale ani nikam zajít. Dříve byl totiž zvyklý chodívat na fotbal či hokej, stýkat se s přáteli v restauračních zařízeních, což bez finančních prostředků nemůže: „Ani na fotbal ani na hokej si nemůžu zajít. Ani do hospody za chlapama.“ I návštěvu kina je oproti dřívějšímu nucen vynechávat: „Nejsou prachy. Ani na blbě kino nemám.“ V nalezení nového zaměstnání vidí možný návrat k předešlému životnímu stylu: „Tož měl bych prachy. Mohl bych za chlapama na pívko, nebo na fotbal a hokej zase chodit.“

Shrnutí výzkumné otázky:

Do jaké míry nezaměstnanost ovlivňuje finanční stabilitu dlouhodobě nezaměstnaného?

Paní Alena žije v domě se svým otcem. Žádné sociální dávky nepobírá. Finanční prostředky čerpá ze svých úspor. Ty nejsou v takovém rozsahu, aby mohla žít stejným životním stylem, jakým žila v době, kdy byla zaměstnána. Musí se ve všem velmi omezovat. Nemůže si koupit nové oblečení, ani zajít nikam za kulturou. Je závislá na svých blízkých.

Paní Petra žije s manželem a synem. Díky finančním příjmům svého manžela nemá nárok na žádné sociální dávky. Tyto příjmy však nejsou v takové výši, aby rodině udržely dosavadní životní styl. Nemohou jezdit po výletech, jak byli zvyklí, navštěvovat společenské akce. Paní Petra především těžce nese to, že díky špatné finanční situaci si již nemůže ku-

povat nové oblečení, jako dříve, přišla též o své koníčky, kterými nazývá: zajít si ke kadeřnici, nechat si udělat nové nehty a věnovat se sportu.

Paní Kristýna, ač jako jediná ze všech 4 respondentů pobírá sociální dávky, je zdaleka nejvíce ve finančním ohrožení. Splácí totiž půjčku na byt, kterou si vzala v době, kdy ještě byla zaměstnaná. Na tyto splátky, stejně jako na zbývající náklady spojené s chodem bytu, jako je inkaso, použije veškeré sociální dávky, které dostává a ty ani na pokrytí nákladů na byt nepostačují. Na splátky si musí tedy částečně půjčovat od svých rodičů. Na jídlo ani jiné věci, jako oblečení, kulturní akce, výlety, dovolená apod., jí už nezbývají žádné finanční prostředky. Je tedy plně odkázána na svého přítele a rodiče. Kdyby o některou z těchto pomoci přišla, nejenže by neměla co jíst, ale mohla by exekucí přijít i o byt, na kterém jí tolik záleží.

Pan Pavel je také finančně závislý na svých rodičích, neboť vzhledem k tomu, že s nimi žije ve společné domácnosti, nemá nárok na žádné sociální dávky. Rodiče jej tedy živí a pokrývají mu veškeré nezbytné náklady na život. Pan Pavel tímto však ze svého pohledu strádá v tom smyslu, že si nemůže zajít s kamarády na pivo, nemůže si zajít na fotbal či hokej, ani do kina, tak jak byl dosud zvyklý.

Výsledky výzkumu v části týkající se finanční situace respondentů umožňují náhled do jejich životů, které jsou díky nezaměstnanosti po finanční stránce velmi ovlivněny. Všichni výše uvedení jsou finančně závislí na někom ze svých blízkých. Po této stránce je nezaměstnanost velmi omezující a zátěžovou situací v životě nezaměstnaných.

KATEGORIE Č. 4 – Životní styl a návyky nezaměstnaných:

Tato část pojednává o změně životního stylu a návyků nezaměstnaných. Především o tom, jakým způsobem se nezaměstnaným změnil denní režim, co se týká vstávání, usínání a vyplnění volného času.

Paní Alena:

Paní Alena nezaměstnanost považuje za nepříjemnou zátěžovou situaci, při níž není možné žít stejným způsobem, jako v době, kdy zaměstnání měla. Hlavní rozdíly v denním režimu v době zaměstnanosti a době nezaměstnanosti spatřuje v ranním vstávání, kdy v současné době vstává asi v 7 hodin ráno, kdežto v době, kdy měla práci, vstávala dříve. Za prací dojížděla, takže když sečetla čas strávený dojížděním s tím, který strávila pracovní činností, dostala se na asi 10 hodin, které tímto přes den strávila, v čemž spatřuje největší rozdíl: „Tak asi změna je a je dost velká, protože do práce, ranní vstávání dřív, tím, že jsem dojížděla, takže asi takových 10 hodin pracovní činnosti.“ Dříve měla na všechno méně času. V současné době má času více, avšak nemůže jej využít tak, jak by si představovala, neboť na toto jí nezbyvají finanční prostředky: „Takže na zbytek zbývá meň času. Na běžné práce, na zábavu, ale v současné době je čas, ale schází finanční prostředky.“ Nyní svůj volný čas tedy věnuje činnostem, které si po finanční stránce může dovolit, jako jsou domácí práce, hledání práce na úřadě práce, stejně tak na internetu, nákup nutných potravin, vaření, dívání se na televizi, četbu, práce na zahradě apod. Za pozitivum nezaměstnanosti související s náplní dne vidí pouze organizaci volného času: „Tak jediné pozitivní,co je na této situaci,je to, že vlastně je organizace svého volného, nebo veškerého volného času podle potřeby.“

Paní Petra:

U paní Petry se ranní vstávání nijak nezměnilo, neboť když chodila do práce, chodila na osm hodin, vstávala tedy v sedm, což vstává i nyní, neboť vodí syna do školky. Její denní režim v současné době vyplňuje především hledání zaměstnání: „...pokud nejsem zrovna doma, tak na úřadě práce, obíhám město, sháním práci, nejen na počítači.“ A dále pak péče, resp. věnování se synovi, se kterým poté, co jej vyzvedne ze školky, chodí na procházky. Na její koníčky jí paradoxně nezbyvá příliš mnoho času: „Na koníčky, ani – je to paradox – ale nezbyvá moc času, protože většinou se věnuji hledání práce a když už ten čas trochu je, tak ho věnuji svému synovi.“ Co se týká závěru dne, tedy času, kdy paní Petra chodívala a chodí spát, tak tento je stejný, neboť když chodila do práce, tak z práce bývala unavená a chodila spát brzy. V současné době ji vyčerpává spíše psychika: „Večer uléhám velmi brzy, protože jsem psychicky na tom velmi špatně.“, „...chodívala jsem spávat taky brzo, protože z práce jsem byla unavená.“

Paní Kristýna:

Paní Kristýně její nezaměstnanost denní režim a veškeré návyky změnila úplně. Když chodila do práce, vstávala kolem osmé hodiny, v současné době má vstávání nepravidelné, pohybuje se v rozmezí mezi 9 až 12 hodinou. Její denní režim dříve byl docela pravidelný. Většinu denního času trávila ve svém zaměstnání. Poté šla většinou nakoupit a jela domů. Nyní se přes den věnuje domácnosti, občas něco navaří, chodí na procházky se psem, když přijede přítel, tak se věnuje jemu, snaží se také hledat si práci přes internet, má-li chuť, tak něco tvoří, občas čte, poslouchá rádio, dívá se na televizi a hodně spí. Někdy i přes den. Co se týká času usínání, tak dříve chodila spát po shlédnutí svého seriálu. Nyní má spánkový režim hodně narušený, takže chodívá spát tak mezi 23. a 03. – 04. hodinou v noci: „Tak denní režim se mi nyní úplně převrátil.“, „...ted' se mi celý den posunul spíše do nočního života.“ Další velká změna oproti dřívějšku je to, že nyní je paní Kristýna téměř pořád zavřená doma: „Ted' jsem skoro pořád zavřená doma.“ Dříve naopak doma moc času netrávila: „...bud' jsem byla v práci, nebo u někoho na návštěvě, nebo jsem chodila po obchodech či po nějakých akcích.“

Pan Pavel:

Pan Pavel dříve pracoval různě na stavbách, takže vstával brzy ráno. Nyní vstává později, spíše někdy během dopoledne. Většinu jeho volného času si vyplňuje sledováním televize: „Můžu se víc dívat na telku.“ Také rád jezdí na kole, na což dříve neměl tolik času, ale především mu na kolo nezbyvalo tolik sil, býval hodně unavený z práce: „...vyjet na tom kole. Dřív se mi na kolo už nechtělo. Byl jsem moc sedřený.“ Dále hodně času tráví se svými rodiči na chatě, kde jim pomáhá, s čím potřebují. Oproti dřívějšku mu ale chybí posezení s kamarády, návštěvy restauračních zařízení a též hokejových a fotbalových zápasů, které mu jeho volný čas dříve vyplňovaly.

Shrnutí výzkumné otázky:

Jakým způsobem dlouhodobá nezaměstnanost ovlivnila životní styl a návyky nezaměstnaného?

U paní Aleny došlo ke změně ranního vstávání v tom smyslu, že v současné době vstává později. Ale tento posun není tak velký, neboť i v současné době, kdy je doma, tak vstává v sedm hodin ráno. V současné době jí zbývá více volného času, který si sama může organizovat, v čemž vidí pozitivum dané situace. Tento volný čas vyplňuje většinou prací v domácnosti, na zahradě, vařením, hledáním zaměstnání apod.

U paní Petry k posunu ve vstávání nedošlo vůbec. Tato vstává stále ve stejnou dobu, neboť vodí do školky svého syna. Chodí spávat také ve stejnou dobu, jako když byla zaměstnána, a to velmi brzy, k čemuž se jí pouze změnil důvod. Dříve to bylo proto, že byla unavena z práce, nyní je to proto, že je na tom špatně po psychické stránce, který ji velmi vyčerpává. Během dne se paní Petra věnuje velmi intenzivně hledání nového zaměstnání. Svůj čas věnuje ale také svému synovi.

U paní Kristýny došlo asi k největší změně jejího životního stylu a jejích návyků. Celý denní režim se jí přesunul spíše do nočního života. To znamená, že vstává pozdě, neboť chodí spát velmi pozdě v noci. Nyní oproti době dřívější, tráví většinu času doma. Svůj volný čas se snaží si vyplnit nějakou aktivitou se psem, péčí o domácnost a tvořivou činností.

Pan Pavel vstává také později než v době, kdy měl práci a většinu jeho času vyplňuje sledování televize. Dále pomáhá rodičům na chatě a občas vyjede někam na kole. Jinak veškerý čas tráví u televize.

Z těchto zjištění lze říci, že u uvedených respondentů, s výjimkou paní Petry, která vodí svého syna do školky, tudíž její čas ranního vstávání má tímto určen, došlo ke změně doby ranního vstávání, kdy tato se oproti době, kdy chodili do práce, posunula na pozdější čas. I čas ukládání se ke spánku se většinou opozdil. Volný čas nyní nejčastěji vyplňuje práce v domácnosti, sledování televize a hledání si nového zaměstnání.

ZÁVĚR

V bakalářské práci na téma „Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopad na život člověka“ jsem se zabývala definováním práce, nezaměstnanosti, dlouhodobé nezaměstnanosti, popisuji její typy, nastiňuji důsledky a celkovou problematiku nezaměstnanosti vůbec.

Nezaměstnanost, obzvláště pak dlouhodobá, je ekonomickým problémem společnosti, kdy tato nezaměstnanost zatěžuje státní rozpočet. Ale je také sociálním a společenským problémem dnešní nelehké doby. Čím dál více se stává součástí života naší společnosti. S přibývajícím mírou nezaměstnanosti se zvyšuje i výskyt patologických jevů ve společnosti. Rozrůstá se kriminalita, alkoholismus, drogová závislost.

Dlouhodobá nezaměstnanost má na takto nezaměstnaného a jeho život negativní dopady. Jsou to především negativní dopady týkající se finanční situace nezaměstnaného. Ale tomu to se i mění jeho životní styl, klesá jeho životní úroveň, dochází ke společenské izolaci, snižování jeho možností a schopností a rozvoje jeho osobnosti vůbec. Nezaměstnanost má negativní dopady i na zdraví nezaměstnaného, jak fyzické, tak i psychické. Takovýto člověk, který nemá pevný a pracovní režim, postupem času přichází o pracovní návyky. Také velmi častá odmítání žádostí o práci má za následek, že nezaměstnaný jedinec přichází postupem času i o motivaci k další snaze nalézt zaměstnání.

Období nezaměstnanosti zvládá každý jednotlivec individuálně. Záleží to především na jeho osobnosti a psychické odolnosti. Někdo toto období zvládá lépe, někdo naopak hůře.

Ve své praktické části jsem uvedla cíl svého výzkumu, nastínila jsem výzkumný problém, položila výzkumné otázky, na které jsem během výzkumu hledala odpovědi, strategii výzkumu, techniku získávání dat, výběr výzkumného vzorku, realizaci výzkumu a interpretaci získaných dat.

Výzkum jsem realizovala po pečlivém vybrání výzkumného vzorku, tedy respondentů, se kterými jsem vedla polostrukturovaný rozhovor. Jeho účelem bylo zjistit, jaké dopady či důsledky má dlouhodobá nezaměstnanost na život člověka, především v rovině zdraví, změny vztahů s nejbližšími, v rovině finanční a dále pak co se týká denního režimu a životního stylu nezaměstnaného.

Zjištěná data jsem následně zpracovala nejprve otevřeným kódováním a následně metodou utváření trsů. Závěry svého výzkumu jsem uvedla ve své praktické části.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BROŽOVÁ, Dagmar, 2003. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Slon. ISBN 80-86429-16-4.
- [2] BUCHTOVÁ, Božena et. al., 2002. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada. ISBN 80-247-9006-8.
- [3] BUCHTOVÁ, Božena et. al., 2000. Psychologické a medicínské aspekty nezaměstnanosti. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-2425-9.
- [4] HENDL, Jan, 2005. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
- [5] KOTÝNKOVÁ, Magdaléna, Otakar NĚMEC, 2003. Lidské zdroje na trhu práce. Havlíčkův Brod: Professional publishing. ISBN 80-86419-48-7.
- [6] MAREŠ, Petr, 1994. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-901424-9-4.
- [7] MAREŠ, Petr, 1999. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-61-3.
- [8] MIOVSKÝ, Michal, 2006. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1362-4.
- [9] KREBS, Vojtěch a kol., 2007. Sociální politika. Vyd. 4. Praha: Aspi. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [20] KUCHAR, Pavel, 2007. Trh práce: Sociologická analýza. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1383-3.
- [31] TRHLÍKOVÁ, Jana, Helena ÚLOVCOVÁ a Jiří VOJTĚCH, 2006. Sociální aspekty dlouhodobé nezaměstnanosti mladých lidí s nízkou úrovní vzdělání. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. ISBN 80-85118-98-X.
- [12] VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. Psychopatologie pro pomáhající profese. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.
- [43] ŠVEC, Vlastimil, Karla HRBÁČKOVÁ, 2007. Průvodce metodologií pedagogického výzkumu. Zlín: Univerzita Tomáš Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7318-547-3.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Otázky k rozhovoru

Příloha P II: Rozhovor s paní Alenou

Příloha P III: Rozhovor s paní Petrou

Příloha P IV: Rozhovor s paní Kristýnou

Příloha P V: Rozhovor s panem Pavlem

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY K ROZHOVORU

1. Otázka: Kolik je Vám let?
2. Otázka: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
3. Otázka: Jaké povolání jste vykonávala naposledy, před evidencí na úřadě práce a jak dlouho?
4. Otázka: Jak dlouho jste nezaměstnaná?
5. Otázka: Jaké máte v současné době příjmy (sociální dávky).
6. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou situaci, ve které se nyní nacházíte?
7. Otázka: Jaký je Váš současný denní režim (v kolik hodin vstáváte, co přes den děláte, v kolik chodíte spát apod.)?
8. Otázka: Jak nyní trávíte svůj volný čas?
9. Otázka: V čem se změnil Váš denní režim nyní, když jste nezaměstnaná, oproti dennímu režimu, který jste měla, když jste chodila do práce?
10. Otázka: Nacházíte na své současné situaci něco pozitivního?
11. Otázka: Jak hodnotíte Vaši celkovou finanční situaci?
12. Otázka: Jaké omezení Vám nezaměstnanost přinesla?
13. Otázka: Chodíte někam do společnosti nebo navštěvujete nějaké kulturní akce?
14. Otázka: Jaké negativní dopady má nezaměstnanost na Váš životní styl?
15. Otázka: Můžete se v této nelehké situaci spolehnout na něčí podporu?
16. Otázka: Jak se změnil vztahy s Vašimi nejbližšími?
17. Otázka: Jaký postoj k Vaší situaci zaujímá okolí?
18. Otázka: Jak se s neúspěchem při hledání zaměstnání vyrovnáváte?
19. Otázka: Jaký vliv má nezaměstnanost na Vaše zdraví?
20. Otázka: Jak ovlivnil současný stav nezaměstnanosti Vaše sebevědomí?
21. Otázka: Kde se dozvídáte o nových pracovních místech?

22. Otázka: Jaké povolání byste chtěla vykonávat?

23. Otázka: Jakým způsobem si udržujete nebo rozšiřujete své znalosti a schopnosti?

24. Otázka: Myslíte si, že by Vám rekvalifikační kurz mohl pomoci při hledání nového zaměstnání?

25. Otázka: Co by pro Vás znamenalo opět začít pracovat?

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S PANÍ ALENOU

1. Otázka: Kolik je Vám let?

Odpověď paní Aleny: 52 roků mám.

2. Otázka: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď paní Aleny: Střední ekonomická, obor všeobecná ekonomika.

3. Otázka: Jaké povolání jste vykonávala naposledy, před evidencí na úřadě práce a jak dlouho?

Odpověď paní Aleny: Dělal jsem účetní a asi zhruba 30 roků, od skončení školy, maturity.

4. Otázka: Jak dlouho jste nezaměstnaná?

Odpověď paní Aleny: Rok a půl.

5. Otázka: Jaké máte v současné době příjmy (sociální dávky).

Odpověď paní Aleny: Na sociální dávky, nemám žádné, protože jsem svobodná a žiju v domě s otcem.

Doplňující otázka: A z čeho tedy vlastně žijete, nebo jak toto řešíte?

Odpověď paní Aleny: Žiju z úspor, naspořených finančních prostředků.

6. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou situaci, ve které se nyní nacházíte?

Odpověď paní Aleny: Špatně. Je to zátěžová situace, není možnost žít stejným způsobem, jak v době zaměstnání.

7. Otázka: Jaký je Váš současný denní režim (v kolik hodin vstáváte, co přes den děláte, v kolik chodíte spát apod.)?

Odpověď paní Aleny: Tak ráno vstávám asi v 7 hodin. Udělám běžné ranní práce. Potom, podívám se na internet, zjistím, ehm, hledám zaměstnání přes internet. Projdu si, co je nového, co není. Jdu do obchodu, něco uvařím, poobědvám. Odpoledne zas běžné práce – podívám se na televizi, přečtu, v současné době a jdu spát.

Doplňující otázka: V kolik hodin tak chodíváte asi spát?

Odpověď paní Aleny: Asi v 10.

8. Otázka: Jak nyní trávíte svůj volný čas?

Odpověď paní Aleny: No tak, práce na zahradě a četba, samovzdělávání.

9. Otázka: V čem se změnil Váš denní režim nyní, když jste nezaměstnaná, oproti dennímu režimu, který jste měla, když jste chodila do práce?

Odpověď paní Aleny: Tak asi změna je a je dost velká, protože do práce, ranní vstávání dřív, tím, že jsem dojížděla, takže asi takových 10 hodin pracovní činnosti. Takže na zbytek zbývá málo času. Na běžné práce, na zábavu, ale v současné době je čas, ale schází finanční prostředky.

10. Otázka: Nacházíte na své současné situaci něco pozitivního?

Odpověď paní Aleny: Tak jediné pozitivní co je na této situaci je to, že vlastně je organizace svého volného, nebo veškerého volného času podle potřeby.

11. Otázka: Jak hodnotíte Vaši celkovou finanční situaci?

Odpověď paní Aleny: No, finanční situace je celkem špatná.

12. Otázka: Jaké omezení Vám nezaměstnanost přinesla?

Odpověď paní Aleny: Tak nezaměstnanost je omezení finanční, hlavně teda finanční a z toho vyplývá všechno další ostatní. Nedostatek prostředků, nevím třeba na oblečení, na kulturu, na všecko.

13. Otázka: Chodíte někde do společnosti nebo navštěvujete nějaké kulturní akce?

Odpověď paní Aleny: No, omezeně. Teď v současné době omezeně.

14. Otázka: Jaké negativní dopady má nezaměstnanost na Váš životní styl?

Odpověď paní Aleny: No, nerozumím přesně otázce.

Jakým negativním způsobem nezaměstnanost Váš životní styl ovlivnila. Co jste si dřív mohla dovolit, co v současné době nemůžete, nebo v čem se vlastně Váš životní styl změnil, teď když jste nezaměstnaná oproti tomu, když jste pracovala?

Odpověď paní Aleny: Tak ano, když je člověk v pracovní činnosti a pracovala jsem, tak má větší kontakt se společností, teď si to musím udržovat vlastně sledováním televize, přes internet, sháněním zaměstnání na internetu a hlavně měla jsem to štěstí, že jsem mohla navštěvovat kurz, kurz účetnictví, který mě udržuje po stránce, po stránce profesní.

Doplňující otázka: Kurz účetnictví jste absolvovala v rámci rekvalifikace, nebo ten jste si zajistila nějak sama?

Odpověď paní Aleny: Ne, v rámci rekvalifikace přes úřad práce jsem si dělala rekvalifikační kurz.

15. Otázka: Můžete se v této nelehké situaci spolehnout na něčí podporu?

Odpověď paní Aleny: Tak já mám podporu v rodině.

16. Otázka: Jak se změnil vztahy s Vašimi nejbližšími?

Odpověď paní Aleny: No mám to štěstí, že furt stejné.

17. Otázka: Jaký postoj k Vaší situaci zaujímá okolí?

Odpověď paní Aleny: Okolí, nevnímám nějaké změny, asi také mám celkem štěstí, že to berou normálně.

18. Otázka: Jak se s neúspěchem při hledání zaměstnání vyrovnáváte?

Odpověď paní Aleny: Celkem to zvládám. Sice mě to někdy naštvě, ale je to dobré.

19. Otázka: Jaký vliv má nezaměstnanost na Vaše zdraví?

Odpověď paní Aleny: Zdraví mě neovlivnila.

20. Otázka: Jak ovlivnil současný stav nezaměstnanosti Vaše sebevědomí?

Odpověď paní Aleny: No tím asi, že jsem starší, takže nemá to na to vliv.

21. Otázka: Kde se dozvídáte o nových pracovních místech?

Odpověď paní Aleny: Tak nové pracovní místa na úřadu práce a hlavně na internetu.

22. Otázka: Jaké povolání byste chtěla vykonávat?

Odpověď paní Aleny: Nejradši bych byla, kdybych mohla dělat znovu účetní, ale v současné situaci bych vzala každé povolání, které by mě bylo nabídnuto, když bych ho zvládla fyzicky.

23. Otázka: Jakým způsobem si udržujete nebo rozšiřujete své znalosti a schopnosti?

Odpověď paní Aleny: No, jednak to byl kurz, který mě byl umožněn a dál samostudium, četba a samovzdělávání.

24. Otázka: Myslíte si, že by Vám rekvalifikační kurz mohl pomoci při hledání nového zaměstnání?

Odpověď paní Aleny: Rekvalifikační kurz pomáhá způsobem, že není tak nutná příprava na vstupní pohovory, ale do současné doby mi nepomohl najít zaměstnání. Přípravu mě ulehčil, mám to snadnější.

25. Otázka: Co by pro Vás znamenalo opět začít pracovat?

Odpověď paní Aleny: Bylo by dobře, kdybych našla zaměstnání, měla bych vyřešený problém finanční situace. Nebyla bych na nikom závislá. Takže bych byla ráda, kdybych to zaměstnání získala.

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S PANÍ PETROU

1. Otázka: Kolik je Vám let?

Odpověď paní Petry: 31 let

2. Otázka: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď paní Petry: Střední odborná škola bez maturity.

3. Otázka: Jaké povolání jste vykonávala naposledy, před evidencí na úřadě práce a jak dlouho?

Odpověď paní Petry: Prodavačku a 7 let.

4. Otázka: Jak dlouho jste nezaměstnaná?

Odpověď paní Petry: 14 měsíců

5. Otázka: Jaké máte v současné době příjmy (sociální dávky).

Odpověď paní Petry: Žádné, jelikož manžel vydělává dostatečně, dostatek peněz a na životní minimum, my máme víc jak životní minimum.

6. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou situaci, ve které se nyní nacházíte?

Odpověď paní Petry: Velmi špatně, nemůžeme si dovolit to, co dříve. Koníčky, výlety, ehm i svoje koníčky, které mám jako soukromé věci – jako nehty, kadeřnice, sport, takže velmi špatně.

7. Otázka: Jaký je Váš současný denní režim (v kolik hodin vstáváte, co přes den děláte, v kolik chodíte spát apod.)?

Odpověď paní Petry: Vstávám v 7 hodin, protože mám malého syna, kterého vodím do školky. Eh, pak když dojdu, tak do té půl dvanácté sedím u počítače a hledám práci. Pak jdu pro malého do školky, jdeme na procházku. Taky se tam objevují návštěvy na úřadu práce. Takže vlastně pokud nejsem zrovna doma, tak na úřadě práce, obíhám město, sháním práci, nejen na počítači. Večer uléhám velmi brzy, protože jsem psychicky na tom velmi špatně.

8. Otázka: Jak nyní trávíte svůj volný čas?

Odpověď paní Petry: Na koníčky, ani – je to paradox – ale nezbývá moc času, protože většinou se věnuji hledání práce a když už ten čas trochu je, tak ho věnuji svému synovi.

9. Otázka: V čem se změnil Váš denní režim nyní, když jste nezaměstnaná, oproti dennímu režimu, který jste měla, když jste chodila do práce?

Odpověď paní Petry: Změnilo se to hlavně v psychice, že jsem víc citlivá na všechno. Takže se mi tak nedaří, tak jak se mi dařovalo dřív. Nemám dostatek energie ani po té stránce psychické, která mi všechno vlastně vyprodukovala teďka momentálně, takže dalo by se říct, že i když jsem nezaměstnaná, tak nezvládám věci, ty jako jsem zvládala dřív. Jako domácí práce a starání o malého.

Doplňující otázka: Jinak spíše myšleno, vstáváte ve stejnou dobu, jako když jste chodila do práce, děláte...

Ehm, vstávám stejně, jelikož práce byla na osm hodin, takže v sedm ráno jsem také vstávala a chodívala jsem spávat taky brzo, protože z práce jsem byla unavená. Teď mi to spíš dělá ta psychika.

10. Otázka: Nacházíte na své současné situaci něco pozitivního?

Odpověď paní Petry: Abych řekla pravdu, tak ani nenacházím. Nechválím se, jsem spíš taková podrážděná, takže to pozitivní tam moc není.

11. Otázka: Jak hodnotíte Vaši celkovou finanční situaci?

Odpověď paní Petry: Manžel jakstakš vydělá peníze. Nebýt manžela, tak si myslím, že teda jako jsme na tom velice špatně. Musíme se teda hodně uskromnit. Nezbývá opravdu peníze na výlety, jak už jsem zmiňovala. Nezbývá peníze ani na různé akce společenské. Takže – žijeme od výplaty k výplatě, tak bych to asi řekla.

12. Otázka: Jaké omezení Vám nezaměstnanost přinesla?

Odpověď paní Petry: Právě, že ty moje koníčky, které jsem měla, jak jsem zmiňovala – sport, nehty, kadeřnice, oblečení, které si teďka momentálně nekoupím nové. Musím rozmýšlet o tom, co si koupím pro sebe samotnou.

13. Otázka: Chodíte někam do společnosti nebo navštěvujete nějaké kulturní akce?

Odpověď paní Petry: Jednou měsíčně zajdeme s manželem do kina. A většinou teda trávím s rodinou čas, kdy chodíme po procházkách, na kole.

14. Otázka: Jaké negativní dopady má nezaměstnanost na Váš životní styl?

Odpověď paní Petry: Právě bych řekla, že ty psychické problémy, které se bohužel stupňují a taky si myslím, že i podrážděnost manžela, i když on to nepřizná, že tam je vlastně obava z toho, abysme finančně vycházeli, tak jak jsme vycházeli dřív, když jsem zaměstnaná byla. Že je to opravdu těžké. Myslím, že mě to hodně poznamenalo v tom, že manžel i když mě podporuje, tak si myslím, že tam je nějaká zábrana taky.

15. Otázka: Můžete se v této nelehké situaci spolehnout na něčí podporu?

Odpověď paní Petry: Můžu na manžela, taky hodně tchýně, která mě podporuje s tchánem, kteří jsou bezvadní. Takže ta podpora tam nějaká je. V rodině hlavně.

16. Otázka: Jak se změnil vztahy s Vašimi nejbližšími?

Odpověď paní Petry: Ty nejbližší, ty se vztahy nezměnily. Ba naopak, jak jsem zmiňovala – tchán, tchýně kteří mě podporují, tak se víc vztah mezi námi ještě prohloubil, včetně manžela. A taky kamarádka vlastně, kterou považuji jakoby za svoji sestru, která je úplně zlatá, která mě také hodně podporuje. Takže si myslím, že nám to spíš se ten vztah prohloubil.

17. Otázka: Jaký postoj k Vaší situaci zaujímá okolí?

Odpověď paní Petry: Abych řekla pravdu, tak na tuhle otázku nevím, jak mám teda odpovědět, protože ani moc okolí neví, že jsem nezaměstnaná. Přátelé, známí, samozřejmě těm jsem se zmiňovala o práci, jestli by o něčem věděli, tak ti slibovali, že se ozvou, pokud by něco. Dokonce i nějaké nabídky došly, takže ti co teda o mě vědí, že nezaměstnaná jsem, tak se snaží mi pomoci.

18. Otázka: Jak se s neúspěchem při hledání zaměstnání vyrovnáváte?

Odpověď paní Petry: No, tak to velmi špatně. To je velmi těžké, většinou, když odešlu e-mailem životopis, tak mě dojde, že teda momentálně mají stav plný. Pokud teda opravdu hledají, mají to pracovní místo volné, tak že mě popřípadě pozvou na pohovor. Takže zatím velmi špatně. Opravdu velmi špatně

19. Otázka: Jaký vliv má nezaměstnanost na Vaše zdraví?

Odpověď paní Petry: Taky bych řekla, že velmi špatně. Protože vlastně moje zdraví se odvíjí od psychiky, samozřejmě. Psychika je velmi špatná. Do toho jsem i vážně nemocná, takže i nemoc, kterou trpím, se bohužel můj stav zhoršuje.

20. Otázka: Jak ovlivnil současný stav nezaměstnanosti Vaše sebevědomí?

Odpověď paní Petry: Sebevědomí samozřejmě kleslo. Nevěřím si tolik. Dá se říct, že nevím, v čem jsem tu chybu udělala, nebo čím nejsem tak zajímavá, abych byla u konkurzu. Takže velmi, sebevědomí je velmi nízké. Tak bych řekla.

21. Otázka: Kde se dozvídáte o nových pracovních místech?

Odpověď paní Petry: V první řadě internet, inzeráty v novinách, samozřejmě. Někdy se poštěstí, že dokonce i přímo na firmách vidím vylepené, že na budovách, včetně obchodů, že hledají. Většinou jsem přišla pozdě, takže. Většinou ten internet a tisk.

22. Otázka: Jaké povolání byste chtěla vykonávat?

Odpověď paní Petry: Hodně mě baví práce s lidmi, takže hlavně mezi lidmi. Protože si nejsem 100% jistá, že bych třeba někde u mašiny mohla dělat. Mezi stálými zaměstnanci, kde bych byla já uzavřená. Takže já potřebuju být hlavně mezi lidmi. Takže bych klidně brala i prodavačku.

23. Otázka: Jakým způsobem si udržujete nebo rozšiřujete své znalosti a schopnosti?

Odpověď paní Petry: Zdokonaluje mě manžel na počítači. Už jsem uvažovala o rekvalifikačním kurzu, že bych nějaký počítačový kurz udělala. Ale většinou to všechno nechávám, momentálně teda, na domácí učení, kdy manžel mě zaučuje na počítači.

24. Otázka: Myslíte si, že by Vám rekvalifikační kurz mohl pomoci při hledání nového zaměstnání?

Odpověď paní Petry: Myslím si, že z části ano, ale po debatách s kamarádkama a taky i s lidmi, když jsem na úřadě práce, kde se hodně bavíme o práci, tak rekvalifikační kurz z 90%, co jsem měla možnost poslechnout, nepomohl. Nemyslím, že rekvalifikační kurz je 100% šance dosáhnout nějakého pracovního místa.

25. Otázka: Co by pro Vás znamenalo opět začít pracovat?

Odpověď paní Petry: No, tak to by bylo ideální. To by bylo pro mě velice šťastný moment, by byl to pro mě, kdybych se dozvěděla, že mám práci. Změnilo by se strašně moc. Za prvé

určitě bych si práci vážila, brala bych ji 100% a taky bych konečně už mohla i sebe trošku začít rozmazlovat tak jako dřív – kadeřnice, nehty, ten sport, mohla bych si zajít koupit něco na sebe konečně nového a hlavně si myslím, že by se i ta nálada trošku změnila u nás doma, jelikož fakt je, že jsem nevrhá, když ta práce není a i když mě to manžel nepřizná, tak si myslím, že to manželovi i hodně vadí. By to bylo i po této stránce bych byla i uklidněná, že ta práce je a že už je mezi námi všechno v pořádku. Nic by nebránilo v tom, že bychom žili spokojeně jako dřív.

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVOR S PANÍ KRISTÝNOU

1. Otázka: Kolik je Vám let?

Odpověď paní Kristýny: Je mi 32.

2. Otázka: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď paní Kristýny: Vyšší odborná škola.

3. Otázka: Jaké povolání jste vykonávala naposledy, před evidencí na úřadě práce a jak dlouho?

Odpověď paní Kristýny: Pracovala jsem 9 let v advokacii. Což bylo dosud vlastně mé jediné zaměstnání.

4. Otázka: Jak dlouho jste nezaměstnaná?

Odpověď paní Kristýny: Tak to bude už něco přes dva roky. Tuším 2 roky a 2 měsíce.

5. Otázka: Jaké máte v současné době příjmy (sociální dávky)?

Odpověď paní Kristýny: Pobírám příspěvek na živobytí, příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení.

6. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou situaci, ve které se nyní nacházíte?

Odpověď paní Kristýny: Dost špatně. Jednak po finanční stránce – dlužím totiž za byt, resp. tento splácím, což sociálku pochopitelně nezajímá. Tito mi hradí pouze faktické náklady na bydlení a to ani ne v plné výši. Takže vlastně všechny peníze, které mi dá sociálka, i včetně těch na živobytí, tak padnou na byt a ještě to ani nestačí. Ještě si musím půjčovat i od rodičů. Abych o byt nepřišla. Na jídlo mi nezbývají vůbec žádné peníze. Ani na oblečení a vlastně vůbec na nic. Takže nákupy musí dělat bohužel přítel, nebo mi něco pošlou naši, nebo babička.

7. Otázka: Jaký je Váš současný denní režim (v kolik hodin vstáváte, co přes den děláte, v kolik chodíte spát apod.)?

Odpověď paní Kristýny: To je docela složitá otázka. Je to pokaždé jinak. Takže vstávání: vstávám různě. Víceméně v rozmezí mezi 9 až 12 hodinou. Pak něco posnídám, jdu se projít se psem, když se vrátíme, tak buď dělám něco doma, uklízím, nebo občas něco navařím

– když je tedy z čeho, nebo juknu na net, jestli tam není nějaká práce, pak jdu zase se psem, něco pojím jako takový pozdní oběd, pak když přijede přítel, tak něco podnikáme společně, když přítel nepřijede, tak se buď věnuju psovi, nebo něco tvořím. Občas si něco přečtu, poslechnu si rádio apod. Večer se podívám na televizi a buď pak ještě něco dělám, nebo jdu spát. Spát chodím pozdě v noci, tak mezi 23. a 3.-4. hodinou.

8. Otázka: Jak nyní trávíte svůj volný čas?

Odpověď paní Kristýny: Většinou se věnuju psovi, nebo příteli, občas dělám nějaké ruční práce, když mám náladu a když se mi nic nechce, tak jen tak ležím v posteli a přemýšlím.

9. Otázka: V čem se změnil Váš denní režim nyní, když jste nezaměstnaná, oproti dennímu režimu, který jste měla, když jste chodila do práce?

Odpověď paní Kristýny: Tak denní režim se mi nyní úplně převrátil. Když jsem chodila do práce, tak jsem vstávala každý všední den kolem osmé, abych byla do devíti v práci. Z práce jsem domů dorazila většinou kolem šesté až sedmé. Podle toho, jestli jsem šla nakoupit nebo ne. Něco jsem si uvařila, uklidila, oprala apod., večer jsem se podívala na seriál a šla jsem spát. A o víkendu jsem doháněla, co jsem nestihla přes týden. Většinou to byla návštěva nějakého obchodního centra, kde jsem si něco koupila, nebo jsem zajela k našim, nebo ke kámošce, zašla si s někým do kina apod. Kdežto teď se mi celý den posunul spíše do nočního života. Na nákupy nechodím, protože nemám za co kupovat, s kámoškama už se také víceméně nestýkám. Nemívám třeba každý den teplé jídlo a celkově se ten denní režim úplně znepravidlnil. Je také pravdou, že i když mám nyní mnohem více volného času, tak nedělám, jako nezvládám tolik věcí, jako když jsem chodila do práce. Nemám ani moc do ničeho chuť totiž.

10. Otázka: Nacházíte na své současné situaci něco pozitivního?

Odpověď paní Kristýny: Pozitivního nenacházím vůbec nic. Všechno se změnilo k horšímu. A ani fyzicky ani psychicky se necítím tak dobře, jako když jsem měla práci. Hlavně asi i proto, že mě má práce hodně bavila a přišla jsem o ni, ne vlastní vinou, což mě docela i dost žere. A hlavně proto, že takovou práci už se mi najít nedaří. Nedaří se vlastně najít žádnou. A o finanční situaci ani nemluvě.

11. Otázka: Jak hodnotíte Vaši celkovou finanční situaci?

Odpověď paní Kristýny: Tak finanční situaci hodnotím úplně tragicky. A pořád se jen těžko smírju s tím, že nejen že si nemůžu dovolit koupit to, co jsem mohla, když jsem měla práci, ale dostala jsem se do takové fáze, že kdybych neměla pomoc mých nejbližších, tak bych nejen neměla moc co jíst, ale možná bych přišla i o byt a skončila kdoví kde. Ono je totiž hrozný rozdíl, když jste ve fázi, že máte dobře placenou práci, která vás navíc velmi baví, jste naprosto soběstačná, s klidem si vezmete úvěr, koupíte si byt, protože víte, že to v pohodě utáhnete, z každé výplaty si koupíte něco na sebe, něco pro radost, zajdete si na masáž, ke kadeřnici a ještě platíte větší splátky na byt, abyste se té půjčky co nejdřív zbavila a najednou přijde zlom a jste bez práce, bez příjmu, berete sociální dávky, které vám nepokryjou ani náklady na bydlení, vaše životní úroveň dost hluboce klesne a najednou žijete úplně jiný život, ve kterém si nemůžete dovolit prakticky nic a ke všemu máte ještě obavy, abyste nepřišla o střechu nad hlavou, kterou jste sama tak dlouho a pracně sháněla. A stát, resp. sociálka, ta vám nijak zvlášť nepomůže, ty nic nezajímá. Nezaplatí vám ani celé inkaso, protože třeba fond oprav, což je nemalá částka z inkasa, ten prostě neproplácí. O půjčce na bydlení ani nemluvě. A práci vám také nedokáží sehnat, rekvalifikační kurz vám nepřiznají apod. Ale zkuste si nezaplatit daně...

12. Otázka: Jaké omezení Vám nezaměstnanost přinesla?

Odpověď paní Kristýny: Přinesla mi obrovské omezení prakticky ve všech směrech. Už nejsem tak spokojená a relativně šťastná a psychicky klidná, jako dříve. A tím, že stále nemůžu najít žádnou práci, na mě doléhá čím dál větší beznaděj. Nemůžu si dovolit nic koupit. Musím se omezovat i ve stravě. Nemůžu si zajít do kina, do divadla, na nějaký koncert, nebo na dovolenou či nějaký výlet. S přáteli už se prakticky nestýkám, protože si nemůžu dovolit zajít třeba s kamarádkou na kafčo, ani nikam jinam. K sobě se mi je moc zvat nechce, protože obývací nemám ještě ani vymalovaný a nemám tam zatím ani nábytek, díky tomu, že jsem přišla o práci. Takže pro návštěvy je to takové blbé. A vlastně už ani na ty kámošky, ani na spoustu jiných věcí, co jsem dělávala dřív, už nemám ani náladu.

13. Otázka: Chodíte někde do společnosti nebo navštěvujete nějaké kulturní akce?

Odpověď paní Kristýny: Do společnosti nechodím prakticky nikam. A co se týče nějakých kulturních akcí. Tak je to podobné. Na kulturu bohužel nemám peníze.

14. Otázka: Jaké negativní dopady má nezaměstnanost na Váš životní styl?

Odpověď paní Kristýny: Tak hlavně si nemůžu po finanční stránce dovolit, co dříve, to už jsem říkala. A také se vlastně kromě přítele, mojích a jeho rodiny, prakticky s nikým nestýkám. Když pomínu finanční stránku, tak na to ani nijak nemám náladu. To je dost velký rozdíl oproti dřívějšímu. Dřív jsem totiž doma moc času netrávila, buď jsem byla v práci, nebo u někoho na návštěvě, nebo jsem chodila po obchodech či po nějakých akcích. Teď jsem skoro pořád zavřená doma. Nemůžu si dovolit to, co dříve. Např. dost mi chybí nakupování, masáže, kadeřník nebo nějaký koncert, divadlo či kino. To si v současné době prostě nemůžu dovolit. A hlavně jsem z toho všeho dost podrážděná, protože jsem nucena žít opravdu úplně jiným životním stylem než dřív a dost se to začíná projevovat i na mém vztahu s přítelem. On je z toho poslední dobou také hodně podrážděný a ve stresu. Nemůžeme jet ani na dovolenou. Celkově je to dost vyčerpávající.

15. Otázka: Můžete se v této nelehké situaci spolehnout na něčí podporu?

Odpověď paní Kristýny: To naštěstí můžu. A nejen, že můžu, ale doslova musím. Moc mi pomáhá přítel. A také mi hodně pomáhají mí rodiče a také babička občas něco pošle. Ale nejde jen o finanční či materiální pomoc. Jak jsem totiž pořád zavřená doma, tak si potřebuji i s někým popovídat a když na mě přijdou chmury, tak aby mě někdo vyslechl a povzbudil. A přesně toto dělá můj přítel. Povídá si se mnou, když potřebuji, tak mě vyslechnou, povzbudí mě apod.

16. Otázka: Jak se změnil vztahy s Vašimi nejbližšími?

Odpověď paní Kristýny: Tak vztahy se změnilly dost. S přítelem jsme se sice poznali až v době, kdy už jsem nezaměstnaná byla, ale je pravda, že čím jsem nezaměstnaná déle, tím více jsem podrážděná, a to i na přítele a on je také více podrážděný a oba jsme kvůli finančním dost ve stresu a nespokojení a občas je mezi námi kvůli tomu poněkud napjatá atmosféra. A s našimi se vztahy změnilly tak, že hodně zhoustla atmosféra. Sice mě naši podporují finančně, ale pořád na mě víc a víc tlačí, ať si tu práci konečně najdu, že se mi to nepočítá do důchodu a že to takto už dál nejde a čím dál méně jsou ochotni připustit, že najít si práci je u mě dost velký problém. Mám totiž zdravotní problémy, kvůli kterým nemůžu dělat fyzicky náročnou práci, praxi mám pouze v jediném oboru, ve kterém se navíc propouští a nebo přijímá výhradně po známosti. Neumím cizí jazyky a nejde mi to se je naučit, nemám na ně prostě hlavu a kde v kanceláři přijmou bez jazyků a bez praxe?

17. Otázka: Jaký postoj k Vaší situaci zaujímá okolí?

Odpověď paní Kristýny: Vzhledem k tomu, že bydlím na sídlišti v panelovém bytě, kde znám tak akorát sousedy u mě na patře, tak se tu vlastně s nikým ani moc nebavím. Ani nevím, jestli sousedi ví, že jsem bez práce. A mí známí to buď nekomentují a vůbec se o tom nebavíme, když už se někdy potkáme, nebo si prohodíme pár řádků na sociální síti. Jen jedna z mých kamarádek mi občas zavolá, že někde četla nějaký zajímavý inzerát, nebo viděla někde na obchodě nějakou vývěsku, ať si tam zkusím poslat životopis nebo zavolat. Jinak vlastně nic.

18. Otázka: Jak se s neúspěchem při hledání zaměstnání vyrovnáváte?

Odpověď paní Kristýny: Hodně špatně. Víte, já jsem, nebo jsem byla, už ani nevím, jestli to stále trvá, dost hrdá a cílevědomá. A prakticky hned, jak jsem se o mé výpovědi dozvěděla, ještě mi ani neskončila výpovědní lhůta a už jsem chodila po výběrových řízeních. A už tehdy jsem měla docela velký problém s tím, že jsem napsala testy, které jsem u výběrového řízení psala, buď bez chyby, nebo s malinkou chybičkou, prošla jsem úspěšně osobnostním testem, dostala jsem se až k osobnímu pohovu, na tu pozici jsem byla vhodným kandidátem vzhledem k mé dosavadní praxi a přehledu, který jsem měla a nakonec jsem se dozvěděla, že přijali údajně vhodnějšího kandidáta. Toto se mi stalo 3x po sobě. A vím, jak pro mě bylo tehdy těžké se s něčím takovým smířit. Obeslala jsem také nesčetně advokátů a státních institucí, opět samá negace. A pak odmítnutí přibývalo a přibývalo. Nejprve jsem z toho byla hrozně ukřivděná a rozčilená. Postupně se k tomu přidávala beznaděj. A teď už to jen a jen mrzí a je mi to líto a sama sebe se ptám, proč mě nikde nechtějí a proč musí být tak špatná doba, že se téměř všude propouští. Jednou jsem i volala do jedné firmy na inzerát, kde hledali fakturantku, což je sice mimo můj obor, ale střední školu na to mám a vysvětlovala jsem jim, že jsem zvyklá se stále vzdělávat, že i v předešlém zaměstnání jsem si kvůli zvýšení kvalifikace vystudovala vyšší odbornou školu a že se rychle zaučím. Tak se snažili argumentovat tím, že bych musela dojíždět, že je to daleko, což jsem jim řekla, že mi také nevadí, že bych měla s kým dojíždět. Nakonec už očividně nevěděli, co mi říct, tak to ukončili tak, že si to rozmyslí a pošlou mi odpověď e-mailem. Ten tedy alespoň poslali. No, dozvěděla jsem se z něj, že mi nejsou schopni nabídnout místo odpovídající mým znalostem a schopnostem a že oni mají pouze malou firmu, kde bych neměla možnost kariérního růstu, což já údajně podle nich potřebuji. A mluvit asi vůbec nemusím o těch, kteří na zasláný životopis s žádostí o místo ani neodpoví, nebo slíbí, že se ozvou a již se neozvou. Takže pravda je, že mě to dost deptá.

19. Otázka: Jaký vliv má nezaměstnanost na Vaše zdraví?

Odpověď paní Kristýny: Bohužel negativní. Mé onemocnění se odvíjí i od toho, jestli jsem či nejsem ve stresu a v jakém jsem psychickém rozpoložení. Což je fakt, že psychicky na tom nejsem zrovna dvakrát dobře a ve stresu bývám také docela často. Dále můj zdravotní stav vyžaduje pravidelný stravovací režim a především kvalitní, vyvážené a zdravé stravování. A je pravdou, že momentálně nemám ani jedno. Takže i mé onemocnění se zhoršuje.

20. Otázka: Jak ovlivnil současný stav nezaměstnanosti Vaše sebevědomí?

Odpověď paní Kristýny: Mé sebevědomí mi za ty dva roky a něco hodně kleslo.

21. Otázka: Kde se dozvídáte o nových pracovních místech?

Odpověď paní Kristýny: Většinou na internetu, nebo od našich či od kámošky. Sleduji také inzeráty.

22. Otázka: Jaké povolání byste chtěla vykonávat?

Odpověď paní Kristýny: Tak úplně nejraději bych se vrátila do svého předešlého zaměstnání, což bohužel možné není. Takže jakékoliv povolání, které je nějak spojeno s advokací, s právem. To mě baví asi tak nejvíc. A nebo prostě něco někde v kanceláři. Nejraději něco úřednického, s papírama a tak. Nejsem typ člověka, který musí být v kontaktu s lidmi, spíš naopak. Ale vzala bych asi už i třeba místo prodavačky, kdybych se tam nemusela tahat s těžkýma věcmama a doplňovat zboží, protože vzhledem k mému zdravotnímu stavu nemůžu dělat fyzicky náročnou práci.

23. Otázka: Jakým způsobem si udržujete nebo rozšiřujete své znalosti a schopnosti?

Odpověď paní Kristýny: Tak teď mám pocit, že prakticky vůbec. Že stojím na místě a nikam se nehýbu. Alespoň tedy v porovnání s tím, co jsem dělávala, když jsem pracovala. Je fakt, že si občas nastuduju nějaký zákon, když se mě někdo něco zeptá a chce nějakou radu a nebo i pro výběrové řízení. Občas si něco přečtu, co mě zaujme. Ale jinak velice nic. Jediné co, tak se učím novým a novým ručním pracem a snažím se různé techniky zdokonalovat. Ale to je spíše v rámci mého koníčku.

24. Otázka: Myslíte si, že by Vám rekvalifikační kurz mohl pomoci při hledání nového zaměstnání?

Odpověď paní Kristýny: Tak to si nejsem jistá. Je pravdou, že už jsem se několikrát snažila o rekvalifikační kurz u úřadu práce, ale vždycky mi paní řekly, že je to zbytečné, že mi to stejně nepomůže a že by mi ho stejně asi neschválili. A je fakt, že i když jsem se o rekvalifikačním kurzu s někým bavila, třeba s někým nezaměstnaným, kdo jej také podstoupil, tak mi to jen potvrdil. Já si ho chtěla také udělat hlavně proto, abych na sobě trochu zapracovala a rozšířila si obzory. Ale jinak moc nevěřím, že by mi mohl pomoci najít nové zaměstnání.

25. Otázka: Co by pro Vás znamenalo opět začít pracovat?

Odpověď paní Kristýny: Tak záleží, co by to bylo za práci. Samozřejmě, že by to zajisté změnilo mou současnou finanční situaci. To očividně každá alespoň trochu dobře placená práce, protože náklady na bydlení s půjčkou na pořízení bytu, mám opravdu vysoké. No a pokud by se jednalo navíc o práci, která by mě bavila, nejlépe tedy zpět někde v advokacii, tak by to pro mě znamenalo strašně moc. Opět by můj život dostal nějaký smysl, vnitřně bych se uklidnila, zlepšila by se mi psychika a i můj zdravotní stav, opět bych si mohla třeba dovolit to, co dříve, nebo alespoň část toho, co dříve. Zajisté by se zlepšil a hlavně zklidnil můj vztah s přítelem i s mými rodiči a můj život by byl opět plnohodnotný. Opět bych měla za čím jít dál a měla nějakou životní náplň. A třeba i kariérní růst. A i můj život by dostal zas nějaký pevný řád.

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S PANEM PAVLEM

1. Otázka: Kolik je Vám let?

Odpověď pana Pavla: 38

2. Otázka: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Odpověď pana Pavla: Studoval jsem učňák. Ten jsem ale nedodělal, takže mám jenom základku.

3. Otázka: Jaké povolání jste vykonával naposledy, před evidencí na úřadě práce a jak dlouho?

Odpověď pana Pavla: Tož chodil jsem různě po stavbách. Byl jsem tam chlapom k ruce. Pomáhal jsem na stavbách. Dlouho, tak různě. Naposled to bylo kolem půl roku. Přes zimu práce není.

4. Otázka: Jak dlouho jste nezaměstnaný?

Odpověď pana Pavla: Loni mě nikde nechtěli... Už něco přes rok a půl teda.

5. Otázka: Jaké máte v současné době příjmy (sociální dávky)?

Odpověď pana Pavla: Sociálka mi nic nechce dát. Prej proto, že bydlím s našima. Takže žádné prachy neberu.

6. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou situaci, ve které se nyní nacházíte?

Odpověď pana Pavla: Tož blbě. Nemám žádné prachy, teda peníze jako a naši mi nechcou dát ani na pivo. Je to takové blbě.

7. Otázka: Jaký je Váš současný denní režim (v kolik hodin vstáváte, co přes den děláte, v kolik chodíte spát apod.)?

Odpověď pana Pavla: Tož vstávám někdy dopoledne. Pak se najím a dívám se na telku. Většinou na fotbal a hokej. Ale aj tenis mě baví. Nebo nějaký film. Pak zas něco pojím. Když má tata koupené, tak si dám pivečko a jdu spát. To až někdy v noci. Předtím se ještě dívám na telku. A když jsme s našima na chatě, tak jim tam něco pomáhám. Mama po mě chce pořád něco na zahradě a tata zase pomoct se dřevem.

8. Otázka: Jak nyní trávíte svůj volný čas?

Odpověď pana Pavla: Hlavně u telky. Když je hezky, tak někdy vyjedu aj na kole. No a pak na té chatě s našima teda.

9. Otázka: V čem se změnil Váš denní režim nyní, když jste nezaměstnaný, oproti dennímu režimu, který jste měl, když jste chodil do práce?

Odpověď pana Pavla: Tož nenadřu se tak. Su pořád doma, nebo na té chatě. Můžu se víc dívat na telku. Nebo vyjet na tom kole. Dřív se mi na kolo už nechtělo. Byl jsem moc sedřený. Teď nejsu.

10. Otázka: Nacházíte na své současné situaci něco pozitivního?

Odpověď pana Pavla: Tu telku akorát. A že mám víc volna. Jo a nenadřu se tak. Ale zas nemám peníze. Takže je to blbě.

11. Otázka: Jak hodnotíte Vaši celkovou finanční situaci?

Odpověď pana Pavla: Blbě. Nemám peníze a naši mi je dávat nechcou. Nemůžu si nic koupit. Ani nikam zajít.

12. Otázka: Jaké omezení Vám nezaměstnanost přinesla?

Odpověď pana Pavla: Tož nemůžu si nic koupit. Ani na fotbal ani na hokej si nemůžu zajít. Ani do hospody za chlapama.

13. Otázka: Chodíte někde do společnosti nebo navštěvujete nějaké kulturní akce?

Odpověď pana Pavla: Ne, do společnosti ani za kulturou nemůžu. Nejsou prachy. Ani na blbě kino nemám.

14. Otázka: Jaké negativní dopady má nezaměstnanost na Váš životní styl?

Odpověď pana Pavla: Tož nemám prachy. Na nic. A nemůžu na fotbal a na hokej. Ani s chlapama na jedno.

15. Otázka: Můžete se v této nelehké situaci spolehnout na něčí podporu?

Odpověď pana Pavla: Akorát na naše. Jako na rodiče. Ti mě teď živí a bydlím u nich. Ale musím jim za to pomoci na té chatě. Teď tam chce aj tata něco přistavit. Tak budeme asi stavit. Nevím.

16. Otázka: Jak se změnil vztahy s Vašimi nejbližšími?

Odpověď pana Pavla: Tož nijak. Akorát s chlapama se nevidám v hospodě a nezkecnem. No a mama mě furt pěruje, at' se furt neválím a najdu si práci.

17. Otázka: Jaký postoj k Vaší situaci zaujímá okolí?

Odpověď pana Pavla: Nevím, akorát našim se to nelíbí, že nedělám a musí mě živit.

18. Otázka: Jak se s neúspěchem při hledání zaměstnání vyrovnáváte?

Odpověď pana Pavla: No, je to blbé. Bolívají mě záda, čím dál víc, tak už mě na stavbě nikde nechcou. Zkoušel jsem se dostat aj do fabriky a taky mě nechtěli. Ani doktor mi to nedal. Nějaké doporučení nebo co. Takže mě to dost sere. Ehm, teda štve.

19. Otázka: Jaký vliv má nezaměstnanost na Vaše zdraví?

Odpověď pana Pavla: Nevím, asi ty záda mě bolí víc. Doktor říkal, že je to prý ze stresu, že nemůžu najít práci a nemám peníze a z toho, že se furt válím u telky a taky že mám cvičit. Ale komu se chce? Stejně to k ničemu není. Až budu někde pracovat, tak se to samo zas trochu zlepší.

20. Otázka: Jak ovlivnil současný stav nezaměstnanosti Vaše sebevědomí?

Odpověď pana Pavla: Tož už si tolik nevěřím, když se jdu někde ptát na práci. Každý mi pořád říká, že ne. Nebo, že se mi ozvou. A pak už se nikdo neozve.

21. Otázka: Kde se dozvídáte o nových pracovních místech?

Odpověď pana Pavla: Mama pořád něco nosí. Nějaké inzeráty, nebo na internetu něco hledáme.

22. Otázka: Jaké povolání byste chtěl vykonávat?

Odpověď pana Pavla: To je mi jedno. Ale už asi někde v teple a ne se pořád s něčím tahat. Kvůli těm zádům. Ale nikde mě nechcou.

23. Otázka: Jakým způsobem si udržujete nebo rozšiřujete své znalosti a schopnosti?

Odpověď pana Pavla: Na co? Zednická je pořád stejná, vymalovat dokáže taky každý blb a jinak si mě zaučí, ne?

24. Otázka: Myslíte si, že by Vám rekvalifikační kurz mohl pomoci při hledání nového zaměstnání?

Odpověď pana Pavla: Nevím.

25. Otázka: Co by pro Vás znamenalo opět začít pracovat?

Odpověď pana Pavla: Tož měl bych prachy. Mohl bych za chlapama na pivko, nebo na fotbal a hokej zase chodit. A mama by pořád nepindala. Měl bych klid aspoň.

